

STATSVETENSKAPLIGA INSTITUTIONEN

Stratifiering av den svenska skolan

*- En studie om hur normer och värderingar inom lärarkåren
påverkar attityd gentemot förstelärarysreformen*

Författare: Jonas Hansson

Kandidatuppsats i statsvetenskap, 15 hp

Vårterminen 2018

Handledare: Anna Bendz

Antal ord: 11 994

ABSTRACT

Stratification within professions have sometimes been seen as a matter of de-professionalization and sometimes as an opportunity for the professionals to reclaim empowerment due to its occupation. The stratification theory suggest that professions are powerful institutional actors with capacity to reorganize in order to benefit from a more hieratic organizational structure. Simultaneously stratification might also fracture the norms and values of autonomy, equality and collegiality which often are associated with professions. This study examines how norms and values associated with the profession of teachers are related with attitude towards a reform intended to develop a career path (förstelärrerformen) in the Swedish school system. I find a general relation between norms of autonomy and intra-professional competition and the attitude towards the reform. I also find that some institutional structures might enhance this relationship but that institutional impact is rather complex. My conclusion is that the relationship between attitude towards the reform and norms of autonomy and intra-professional competition might indicate that implementation of the förstelärrerformen has fractured these norms and values associated with the profession of teachers.

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	1
2. LITTERATURÖVERSIKT OCH TEORIGENOMGÅNG	4
2a. LÄRARYRKET SOM PROFESSION	4
2b. STRATIFIERING AV LÄRARPROFESSIONEN	7
2c. KOLLEGIALA NORMER OCH VÄRDERINGAR	9
2d. HYPOTESER	11
3. METOD OCH DATA.....	14
4. RESULTAT OCH DISKUSSION.....	22
4a. RESULTATDEL 1.	22
4b. RESULTATDEL 2.	27
5. SLUTSATS.....	31
6. KÄLLFÖRTECKNING.....	34
7. APPENDIX.....	37
7a. KOMMUNER	37
7b. MAIL.....	37
7c. ENKÄT.....	39
7d. RELIABILITETSTEST OCH INDEXSKAPANDE	43
7e. TABELLER	45

1. Inledning

Utbildning och kvaliteten av skolverksamhetens utbildningsformer debatteras ofta flitigt i politiska sammanhang. Under de senaste decennierna har man kunnat iaktta policyinitiativ som ämnat utveckla skolverksamheten och främja läraryrkets attraktion (Alvunger 2015). Lärarkåren ses som en viktig del av samhällsapparaten då det i mångt och mycket är de som lägger grund till att upprätthålla välfärdssamhället samt skola individer till demokratiska medborgare (Jarl & Rönnberg 2015). Samtidigt har man kunnat se att antal behöriga lärare tenderat minska (Fredriksson & Öckert 2007) och det har målats upp en bild av att den svenska skolverksamheten erfar en kris (Blomgren, Sahlin & Waks 2009).

Färre utbildade lärare samt sviktande elevresultat i internationella sammanhang (Jarl & Rönnberg 2015; Andersson, Blossing & Jarl 2018) har väckt påtaglig oro hos de svenska politikerna vilket resulterat i ett ifrågasättande av det svenska skolväsendets välmående. Problematiken var/är påtaglig och resulterade, 2013, i införandet av reformen ”Nya karriärvägar för lärare”.¹ Reformen innebar att 17 000 nya typer av lärartjänster skulle tillsättas internt där dessa premieras med minst 5000 kr per månad (Skolverket 2014).

För att erhålla detta lönetillskott skall försteläraren utöver sin undervisning se till att ansvara för bland annat introduktion av nyanställda lärare, coacha kollegor, initiera pedagogiska mötesplatser och leda projekt som ämnar utveckla undervisning och ledarskap, ansvara för att lärarstudenter tas emot väl på den verksamhetsförlagda delen av utbildningen samt vara huvudansvarig för ett ämne (Skolverket 2014, 2015; Alvunger, 2015; Bergh & Englund 2016). Reformen är alltså ämnad att utveckla och stärka lärarämbetet samtidigt som den också utmanar tidigare ledarskap associerat med jämlikhet och kollegialitet (Alvunger 2015).

Försteläraren har fått en mer överordnad position och således har det skapats mer påtaglig hierarki inom lärarkåren. Detta indikerar i sin tur att förstelärarreformen är ett typiskt fall av stratifiering där en tidigare platt organisation står inför strukturell förändring som präglas av mer elitistiska tankegångar (Freidson 1985; Waring 2014; Alvehus, Eklund & Kastberg 2017). Lärarkåren har många gånger betraktas som en profession eller semi-profession där

¹ Reformen avser både förstelärare och lektorer. Med hänsyn till att de lektorer som anställts är få till antal exkluderas dessa i undersökningen.

självstyrande anses eftertraktansvärt (Helsby 1995; Friedson 2001). I relation till detta finns det de som menar att stratifiering av professioner leder till de-professionalisering (McKinlay & Stockle 1988). Detta då de professionella utövarnas autonoma position påverkas negativ när den uppkomna ”eliten” tilldelas makt som annars tillfallit professionen som helhet. Dessa tankar grundar sig i ett försvagat maktförhållande där självstyrande inskränks då professionen delas upp i olika positioner.

Samtidigt finns det de som snarare antyder att professionella aktörer, trots förändring mot en mer hierarkisk organisationsstruktur, kan utnyttja en sådan position för att återta makt och således stärka professionens position (Freidson 1985; Waring & Bishop 2013). Professionella aktörer såsom lärare anses alltså flexibla i sitt yrkesutövande och därför också kapabla att anpassa sig till föränderligheter och stärka sin vertikala makt. På samma gång som Freidson (1985) beskriver hur professionen kan dra fördel av stratifiering menar han också att stratifiering kan skada normer och värderingar som så många gånger sammanlänkas med professionalism.

Autonomi, jämlikhet och kollegialitet är alla faktorer som knyts an till professioner och kan påverkas i enlighet med stratifiering (Waring 2014). Normer och värderingar med tydlig koppling till dessa faktorer har gynnats av att den tidigare organisationsstrukturen varit platt vilket innebär att ett mer hierarkiskt klimat rubbar dess balans och således kan ha splittrande effekt på professioner. Med hänsyn till detta kan man tänka sig att förstelärrerformen inneburit en stratifiering av lärarprofessionen. Denna stratifiering kan tänkas ha skadat professionella normer och värderingar som sammanlänkas med lärarkåren. En förändring inom lärarkårens normkultur kan också tänkas påverka lärares attityd gentemot reformen. Detta då förändringen utmanar de grundantagande professionen vilar på, vilket i vissa fall inte anses eftertraktansvärt utifrån ett professionellt perspektiv.

Tidigare forskning kring stratifieringsprocesser inom yrkeskårer har till stor del fokuserat på den uppkomna eliten, dess arbete och makt (Waring 2014). Dessa tendenser kan också ses i utvärderingar av förstelärrerformen både hos skolverket och från fackförbund (Lärarnas Riksförbund 2013; Skolverket 2015). Istället för att utvärdera gräsrotsbyråkraternas åsikter om omorganisering och vad som orsakar hur man ser på reformering av en tidigare platt organisation, låter man andra aktörer uttala sig. Samtidigt beskriver Statskontoret (2016) i sin uppföljning av reformen att majoriteten av lärarna har en negativ inställning till reformen.

Detta tyder på att det finns ett visst missnöje hos lärarkåren men som tidigare marginaliserats (Alvunger 2015; Skolverket 2015). I enlighet med Freidsons (1985) stratifieringsteori skulle detta motstånd kunna grunda sig i den kollegialitet och de gemensamma normer som omnämns i samband med läraryrket. I relation till detta är syftet med denna studie att testa huruvida professionella normer och värderingar inom lärarkåren är sammanlänkat med den stratifiering förstelärrarreformen medfört. Alltså kommer jag testa om dessa normer och värderingar påverkar lärarkårens attityd gentemot förstelärrarreformen.

Till skillnad från majoriteten av tidigare forskning kring stratifieringsteorin kommer denna studie vara av kvantitativ karaktär, där jag hoppas kunna bidra till ökad förståelse för hur stratifiering ter sig i det offentliga rummet. Jag tänker mig att påvisande av statistiskt säkerställda samband mellan professionella normer och attityd gentemot förstelärrarreformen skulle kunna indikera hur lärarkåren påverkats av stratifiering, vilket kan nyttjas vid framtida policybeslut gällande stratifiering. Förstelärrarreformen kan alltså givit andra konsekvenser än vad som ursprungligen var tänkt, vilket tyder på komplexitet gällande styrningsförhållande (Jarl & Pierre 2018). Exempelvis skulle reformen kunna innebära en mer spänd inomprofessionell relation vilket kan försvåra den tänkta utvecklingsprocessen om det finns en ovilja från gräsrotsbyråkraternas sida att mottaga instruktioner eller beslut som tas i relation till försteläraren (Lundquist 1992).

Mina resultat visar att det finns en liten men signifikant påverkan av vissa normer kopplade till oro för sin autonoma position som lärare samt en signifikant och stor påverkan av normer kopplade till inomprofessionell rivalitet. De slutsatser som jag huvudsakligen drar utifrån detta är att sociala normer och värderingar i anslutning till oro för den autonoma positionen och inomprofessionell rivalitet påverkar lärarkårens attityd gentemot förstelärrarreformen.

Upplägget är följande; sektion 2 är en litteraturöversikt och teorigenomgång, i sektion 3 redogörs för metod och data samt operationaliseringar, sektion 4 ämnar belysa resultat och efterföljande diskussion och slutligen kommer jag i sektion 5 att dra mina slutsatser.

2. Litteraturöversikt och teorigenomgång

Detta avsnitt kommer att inledas med att förklara hur beslutsfattande legitimeras i det offentliga rummet och sedan hur läraryrket förhåller sig till kriterier starkt anknutna till professioner. Syftet är att ge en allmän bild av hur professioner fungerar och hur lärarkåren kan tänkas förenlig med detta. Därefter beskrivs hur professioner kan dra nytta av en mer hierarkisk organisationsstruktur samtidigt som den också kan tänkas påverkas negativt genom att kollegiala normer och värderingar rubbas. Syftet är här att visa att stratifiering, i samband med försteläraryrket, kan genererat både positiva och negativa konsekvenser. Efterföljande förklaras hur några av de normer som ofta förknippas med lärarprofessionen kan tänkas ha påverkats av reformen, vilket i sin tur kan tänkas påverka lärarens attityd gentemot reformen. Detta leder sedermera fram till de hypoteser studien bygger på.

2a. Läraryrket som profession

Den idealiska marknaden för varor och tjänster är i mångt och mycket präglad av teorin att marknadsaktörer är fria att både sälja och köpa i den mån de behagar (Rothstein 2014). Ur ett politiskt perspektiv är detta synsätt problematiskt då den offentliga verksamheten ofta befinner sig i en tvångs- / monopolistisk situation, vilket resulterar i att politiska beslut måste legitimeras på annat vis. För att skapa denna legitimitet i den offentliga verksamheten talas det ofta om tre olika sätt att organisera varu- och tjänsteproduktion.

Den byråkratiska modellen beskrivs som en hierarkiskt ordnad organisation där genomskinlighet och ansvarsutkrävande är två faktorer som ämnar att legitimera de beslut som fattas (Freidson 2001; Rothstein 2014; Noordegraaf 2015). Den exekutiva makten är alltså auktoritetscentrerad och konsumenterna och gräsrotsbyråkrater exkluderas från det huvudsakliga beslutfattandet. Likt den byråkratiska modellen präglas också marknadsmodellen av genomskinlighet och ansvarsutkrävande där konsumenternas generella kunskap anses vara överordnad (Freidson 2001; Svensson 2011; Rothstein 2014). Legitimitet skapas alltså genom att samhällsmedborgare anses kapabla att fatta viktiga beslut utan några externa aktörsinflenser, vilket resulterar i att produktion av varor och tjänster styrs av konsumenternas efterfråga.

Till skillnad från ovan nämnda modeller präglas den professionella modellens beslutsfattande av expertis. Gräsrotsbyråkraternas kunskap och färdigheter är vad som i slutändan faller avgörandet vid beslutsfattande och den exekutiva makten vilar alltså i de professionella aktörernas händer (Freidson 2001; Svensson 2011; Noordegraaf 2015; Fredriksson 2018). Detta handlingsutrymme kan få konsekvenser för hur implementeringen av politiska beslut faktiskt konkretiseras, något som Rothstein (2014) kallar för demokratins svarta hål där genomsynlighet och ansvarsutkrävande blir mer svåråtkomligt. Dock hävdar professionalismens förespråkare att det är just genom den kunskap och de färdigheter professionella besitter som legitimitet kring beslutsfattande i komplexa situationer kan säkerhetsställas. Modellen grundar sig alltså i en kollegial auktoritetsposition där ömsesidigt förtroendet mellan professionella och övriga aktörer bygger på att de mest rationella besluten fattas (Freidson 2001; Herrting 2014; Rothstein 2014; Jarl & Rönnberg 2015).

Professionalism associeras ofta med faktorer såsom status, offentligt erkännande, beteendenormer och hängivelse, vilket också är bidragande till att många yrkeskårer strävar efter de fördelar som sammanlänkas med professioner (Freidson 1985; Helsby 1995; Bergh & Englund 2016). Utifrån detta beskrivs professioner i sin elementära betydelse som institutioner i sig, där normer och regler tillåter de professionella aktörerna utrymme för aktion (Svensson 2011; Waring 2014). Lärarkåren är en av de yrkeskårer som länge strävat efter att nå professionsepitetet, detta genom att uppfylla de essentiella faktorer som skiljer professioner från övriga yrkeskårer (Freidson 1994; 2001).

Lärarkåren besitter särskild pedagogisk *kunskap och färdigheter* som bidrar till flexibilitet vid situationsbaserade problem och ger upphov till en mer monopolistisk ställning (Hargreaves 2000; Blomgren m.fl. 2009; Rothstein 2014; Fredriksson 2018; Jarl & Pierre 2018). Kunskapen och färdigheterna är av esoterisk karaktär och är därför svår för gemene man att ta till sig på kort tid. Därför inkorporeras de genom *vetenskapsbaserade institutioner* och i anslutning till dessa institutioner utfärdas ett *intyg* som bidrar till sociala exkludering där obehöriga ställs utanför yrkeskåren (Freidson 1985, 2001; Currie, Koteyko & Nerlich 2009; Svensson 2011; Waring 2014). Lärarutbildningens nu fyra olika sorters examina, forskolläraryrket, grundläraryrket, ämnesläraryrket, yrkesläraryrket samt den lärarlegitimation som existerar ämnar skapa en "elit" som i professionens anda handlar rationellt och berättigas ett mer autonomt handlingsutrymme (Svensson 2011; Skolverket 2014; Jarl & Rönnberg 2015; Jarl m.fl. 2018; Persson 2018).

Samtidigt som man pratar om gräsrotsbyråkraternas maktposition i relation till konsumenter och överordnade är det också viktigt att yrkesgruppen *kontrollerar sin omgivning* (Freidson 2001). Lärare har genom att agera som kollektiva aktörer viss möjlighet att influera kommunala och statliga policybeslut i anslutning till verksamheten (Jarl & Rönnberg 2015; Persson 2018). En möjlighet som dock inskränks genom det ramverk som uppförts av stat och huvudman (Jarl, Kjellgren & Quennerstedt 2018). Slutligen talar man om en *ideologisk ståndpunkt* där gemensamma värderingar och hängivelse till välutfört arbete är en självklarhet (Freidson 2001). Vilket kan ge uttryck i att lärarkåren många gånger ansetts präglas av en gemensam normkultur där målet är att genom utbildning fostra elever till demokratiska och välfungerande samhällsmedborgare (Jarl & Rönnberg 2015).

Man kan därför tänka sig att läraryrket klassas som organisationsorienterad professionalism, där professionen till viss del styrs av hierarkiska influenser och granskas, liksom skolverksamheten, av externa aktörer för objektiv bedömning med hänsyn till uppsatta mål (Svensson 2011; Löfgren 2014; Skolverket 2014). Under de senaste åren har genomsynlighet och ansvarsutkrävande blivit en allt viktigare del i den offentliga verksamheten för att nå krav som ställs kring transparens (Ahlbäck Öberg 2014). Detta har även påverkat skolverksamheten som till synes allt mer präglats av New Public Management-influenser där effektivitet, konkurrens och kontroll fått upphöjd betydelse. Implementeringen av försteläraryrket kan tyckas vara ett idealistiskt exempel på denna utveckling då reformen ämnar vända den negativa resultattrenden och samtidigt initiera utökad kontroll för att utveckla verksamheten.

Hargreaves (2000) menar att lärarkåren har anträt en tidsperiod där professionen tappar allt mer i makt och detta skulle också försteläraryrket kunna vara ett resultat av då det skapats mer hierarkisk struktur i vad som tidigare varit en platt organisation. Samtidigt som beslutsfattande begränsats har också kunskapsluckan minskat då esoterisk kunskap är mer lättillgänglig i dagens samhälle. Därför antyder Hargreaves (2000) att det under de senaste åren skett en de-professionalisering av lärarprofessionen, vilket också kan speglas i att den offentliga verksamheten tycks blivit mer präglad av den byråkratiska- och marknadsmodellen (Waring & Bishop 2013).

2b. Stratifiering av lärarprofessionen

Fredriksson (2018) talar om skolan som en professionsbyråkratisk organisation där politiker genom övergripande målstyrning ger utrymme för lärarna att anpassa verksamheter efter kontextuella situationer. Samtidigt menar Fredriksson (2018) att den svenska skolan genom exempelvis införande av lärarlegitimitet och inrättande av skolforskningsinstitutet har gått mot en allt mer professionell styrning. Förstelärarreformen skulle dock kunna kontrastera detta då det kan indikera att professionen genom en mer hierarkisk struktur indirekt beordras att utföra granskning av kollegor (Noordegraaf 2015).

Den svenska skolan är som tidigare nämnt en verksamhet som till synes ansetts vara platt och präglats av kollegialitet och gemensamma normer (Helsby 1995; Hargreaves 2000; Svensson 2011; Ahlbäck Öberg, Bull & Hasselberg 2016). Införandet av förstelärarreformen innebar ett medvetet statligt försök till omstrukturering mot en mer hierarkisk organisation. Ett sätt att se på denna form av institutionella förändring är alltså, likt Hargreaves (2000), att det skett en de-professionalisering där gräsrotsbyråkraternas autonomi eroderats (McKinlay & Stoeckle 1988; McKinlay & Marceau 2002). Detta då en förlust av självständighet påverkar gräsrotsbyråkraternas hantering av konsumenterna (Noordegraaf 2015).

Dock finns det också de som menar att professionella aktörer kan utnyttja sin kompetens för att stärka sin position genom att upprätthålla en intern organisation (Waring & Bishop 2013; Alvehus m.fl. 2017). Detta grundar sig i Freidsons (1985; 1994) stratifieringsteori där professioner ses som starka institutionella aktörer som kan omorganisera sig och stärka professionen trots en hierarkisk struktur. Noordegraaf (2015) antyder att för att behålla makten måste professionen försvara dess principer mot chefsinfluenser. Skapandet av en sorts ”elit” inom professionen kan vara ett sätt att återerövra makten kring den egna professionen (Freidson 1985) och således minska inflytandet uppifrån. Något som både Alvunger (2015) och Alvehus m.fl. (2017) antyder ha realiserats då förstelärarreformen givit större ansvarsområden åt lärarkåren som helhet. I enlighet med reformen kan också tänkas att det uppstått vad Waring (2014) kallar en utövande elit, en position där aktörerna genom professionell skicklighet fortfarande är delaktiga i den dagliga verksamheten och samtidigt har starkare kontakt till högre chefer.

Med detta i åtanke kan de eliter som bildas genom stratifieringsprocessen fungera som katalysatorer till förbättring samt åter-professionalisering. En bidragande orsak till att detta möjligtvis realiserats i enlighet med förstelärrarreformen är att staten inte uttryckligen givit exakta direktiv. Detta kan sedermera innebära ett konkret gransknings/utvecklingsverktyg för kollegiet snarare än för staten. I enlighet med detta skulle förstelärrarreformen kunna ses som ett steg tillbaka till vad Hargreaves (2000) kallar den kollegialt professionella tidsåldern. Där lärare vänder sig till varandra för professionellt lärande, vägledning och support.

Detta skulle kunna innebära en motreaktion på de NPM-influenser som präglat den offentliga verksamheten de senaste åren och således att skolverksamheten intar någon form av mellanposition. En position där den vertikala styrningen sker mer indirekt och på distans samtidigt som självorganisering för de lokala aktörerna blivit allt mer viktig (Herrting 2014), vilket också är samstämmigt med Alvehus m.fl. (2017) tolkning att reformen innebär ett avstannande av de-professionaliserande tendenser. Att det skett reformförändringar för att stävja de-professionalisering (Svensson 2011; Skolverket 2015, 2017) kan indikera att lärarkåren, som ansetts vara en hybrid profession, snarare tagit steg mot att betraktas som en renodlad profession.

Samtidigt som Freidson (1985) beskriver att en profession kan omorganisera sig vid stratifiering och sedermera stärka sin maktposition kan också förändring av tidigare platta organisationer få negativa konsekvenser. Professionella grupper präglas ofta av gemensamma normkulturer och en stark identifikation till jämlika yrkesutövare och i enlighet med stratifiering av professioner kan därför professionella normer och värderingar ta skada (Freidson 1985). Således kan alltså förändringen av den svenska skolverksamhetens organisationsstruktur, även om det möjligen innebär en stärkt lärarprofession, också föranlett splittring av lärarkårens gemensamma normkultur.

Detta innebär att förstelärrarreformen både kan ha haft en positiv och negativ inverkan på lärarprofessionen som helhet. Stratifieringens negativa påverkan kan i vissa fall gestaltas genom att bidra till erosion av professionens position då behov av en mer hierarkisk organisationsstruktur kan ses som ett fördummande av professionen (Currie m.fl. 2009). Detta i sin tur kan ge uttryck i en minskad tilltro från allmänhetens sida vilket skadar det ömsesidiga förtroende som bygger på att de mest rationella besluten kommer att fattas. Ett annat exempel där stratifiering fått komplikationer är inom sjukvården där inomprofessionell rivalitet

utmanat tidigare normer kring jämlikhet bland yrkesutövare (Freidson 1985; Currie m.fl. 2009). En mer konkurrensbetonad och svårhanterlig arbetsituation, där ovilja att lyssna på den uppkomna eliten, tycks uppstått genom skapandet av mer hierarkisk organisationsstruktur.

Freidson (1994) pekar på att elitens granskning av yrkesutövandet hos professionens medlemmar kan vara en bidragande orsak till uppkomsten av inomprofessionell rivalitet, något som förstelärarens arbetsuppgifter att coacha kollegor och utveckla undervisning och ledarskap kan vara ett resultat av. Samtidigt finns det också tillfällen där det verkar som att stratifiering inte alls har skadat professionens gemensamma normer (McDonald, Checkland, Harrison & Coleman 2009). Uppkomsten av en klyfta i professionen har alltså uteblivit då acceptansen för förändring varit påtaglig trots minskad autonomi. I enlighet med detta antyder Jones (2014) att den positiva påverkansgrad som distribuering av makt kan ha inte skall ses som något universellt.

Att fördela makten till en professionell elit kan alltså, likt Freidsons (1985) stratifieringsteori, ha varit skadlig för delade kollegiala normer och värderingar som är tydligt sammanlänkade med lärarkåren. Samtidigt kan gemensamma normerna i vissa fall, när de är påtagliga, ha påverkansgrad på attityder i relation till normerna (Terry & Hogg 1996). Detta innebär att ett utmanade av de professionella normerna som sammanlänkas med lärarkåren kan tänkas ge uttryck i hur lärarkåren ser på förstelärarreformen.

2c. Kollegiala normer och värderingar

Som tidigare nämnt existerar det en strävan efter professionsstatus inom lärarkåren. Denna strävan är en av orsakerna till skolväsendets komplexitet gällande styrning, där det tydligt gått att utläsa ett spänningsfält mellan det politiska och det professionella (Jarl & Rönnerberg 2018). Man skulle därför kunna tänka sig att skolverksamheten styrs av vad North (1991) beskriver som formella (exempelvis lagar och konstitutioner) och informella institutioner (exempelvis rutiner, traditioner och uppförandekoder). I relation till de informella institutionerna uppstår det en tydlig social identitet inom professioner (Freidson 2001), vilket tenderar att leda till skapandet av kontextuellt specifika gruppnormer (Terry & Hogg 1996). Detta i linje med hur man många gånger talar om lärarprofessionens kollegialitet och gemensamma värdegrunder.

Det är i enlighet med dessa värdegrunder som professioner till synes antas vara rationella i sitt handlande, där situationsanpassade beslut tas i relation till medborgarna (Freidson 2001; Jarl & Rönnberg 2015). Även om det existerar externa granskningsdoktriner kring skolväsendet så har lärarna gjort anspråk på ett omfattande handlingsutrymme (Helsby 1995). Autonoma rum är en grundbult för lärarkåren vilket resulterat i en normkultur kring självständighet som är viktig för en fungerande verksamhet. Förstelärrarreformen skulle kunnat ge upphov till att maktförhållande förflyttats horisontellt till försteläraren, vilket skulle innebära att lärarkåren som helhet fått en minskad autonomi genom inskränkning av handlingsutrymme. Detta i sin tur skulle kunna föranleda splittring inom lärarkåren i relation till förstelärrarreformen.

Läraryrket är också starkt sammanlänkat med kollegialitet som i många avseenden knyts an till ett jämlikhetsperspektiv (Ahlbäck Öberg m.fl. 2016), vilket grundar sig i liknande förkunskaper och färdigheter samtidigt som organisationen saknat direkta karriärvägar. Likt tidigare forskning om stratifiering (Freidson 1985; Currie m.fl. 2009) kan man således tänka sig att dessa normer om jämlikhet möjligtvis kan ta skada av förstelärrarreformen och skapa ett mer rivaliserande arbetsklimat. Man pratar också, i enlighet med jämlikhetsperspektivet, att lärarkåren genomsyras av en implicit laganda som driver verksamheten i rätt riktning (Alvunger 2015; Ahlbäck Öberg m.fl. 2016; Rothstein 2018). Denna laganda bygger till stor del på den tillit som finns inom professionen, vilket ofta knyts an till en lyckad verksamhet (Andersson m.fl. 2018).

I sin enkelhet handlar tillit om relationen mellan två individer där den ena individens trovärdighet utvärderas genom bedömning om personen går att lita på. Tillit ses som en viktig komponent då brist på tillit kan leda till vad Rothstein (2005) kallar den sociala fällan, vilket innebär att avsaknad av tillit ger anledning till att inte samarbeta då de flesta inte kommer att verka för bästa möjliga utfall. Ostrom (1998) menar att detta är ett vanligt fenomen vilket skapar en jämvikt som är svår att bryta. Enligt Rothstein (2018) är yrkandet för en kollegial anda ett sätt att komma ifrån detta fenomen då det främjar klimat av förtroende. I denna mening kan tillit anses ha positiv påverkansgrad på både den individuella arbetssituationen så väl som det generella arbetsklimatet (McAllister 1995; Jones & George 1998; Williams 2001; Andersson m.fl. 2018). Således kan man tänka sig att stratifiering av läraryrket skulle kunna påverka den interna tillit som anses vara en grundbult i det kollegiala samspelet inom skolverksamheten.

Ofta kan dessa normer och värderingar ses som något som inkorporeras redan under professionens utbildning (Freidson 2001), vilket innebär att organisationen inom skolan genomsyras av enhetlighet (Jarl & Pierre 2018). Fredriksson (2018) menar dock att individuella faktorer har stor påverkansgrad på lärares arbetsmetoder vilket kan sättas i relation till identitetsformning som en pågående process. Samtidigt antyder Löfgren (2014) att kollegialitet handlar om lärarnas relationer i specifika kontexter, vilket i sin tur indikerar att institutionella förhållanden också influerar lärares arbetssätt.

Detta skulle kunna innebära att vad som påverkar lärares förhållningssätt gentemot arbetssituation snarare beror på institutionella än individuella faktorer (Lipsky 2010; Svensson 2011). Samtidigt är dessa diskurser gällande gräsrotsbyråkraters arbetsförfarande, i viss mån förenliga, då det är viktigt att forma individuella faktorer för att skapa gemensamma värden och förena aktörers olika intressen (Kelchtermans 2006). Således kan man tänka att lärare formas gemensamt genom utbildningen för att sedan genomgå personlig utveckling som regleras av institutionella arbetsförhållanden som bidrar till att möjliggöra kollegialitet.

2d. Hypoteser

Som tidigare nämnt pekar alltså Freidson (1985) på att stratifiering *kan* vara skadligt för delade kollegiala normer och värderingar. Därför tänker jag att förstelärrarreformen på något vis haft en påverkansgrad på de grundbultar som präglat den svenska skolverksamheten. Normer och värderingar som är starkt förknippade med autonomi och jämlikhet har gynnats av en tidigare platt organisationsstruktur. Därför tänker jag att stratifiering genom förstelärrarreformen kan ha utmanat gemensamma normer i anslutning till autonomi, rivalitet och tillit inom professionen. Ur ett professionellt perspektiv skulle detta möjligen inte anses eftertraktansvärt och man kan således tänka sig att förändring av lärarkårens normkultur också kan påverka attityden gentemot reformen.

Jag förväntar mig alltså följande:

*Förstelärrarreformen → stratifiering → professionella normer och värderingar
→ attityd gentemot förstelärrarreformen*

Sett till modellen kommer studien avgränsas till hur professionella normer och värderingar påverkat attityd gentemot reformen vilket innebär att om förstelärrarens sammanlänkning med stratifiering samt hur denna stratifiering påverkat professionella normer och värderingar diskuteras utifrån ett mer teoretiskt perspektiv. Jag ämnar alltså inte undersöka stratifieringsteoriens direkta prediktion, hur kollegiet tagit skada av förstelärrarens, utan snarare hur dessa normer och värderingar påverkar attityden gentemot en stratifieringsreform. Dock tänker jag att *autonomi*, *rivalitet* och *tillit* är sammanlänkade med stratifiering och sedermera borde man kunna utlysa en indikation på om dessa kan tänkas ha påverkats negativt genom förstelärrarens.

Jag tänker alltså att lärarkåren i sitt strävande efter professionsstatus också arbetar för att få vara självständiga i sitt yrkesutövande. En mer hierarkisk struktur som indirekt indikerar ytterligare sätt att granska verksamheten skulle i viss mån innebära begränsningar kring den professionella autonomi. Det rationella vore således att de, inom lärarkåren, som känner att de blivit mindre självständiga i samband med förstelärrarens också har en mer negativ attityd gentemot denna. Min första hypotes är alltså: *Högre grad av oro för sin autonoma position leder till en mer negativ attityd gentemot förstelärrarens.*

På liknande sätt tänker jag att den jämlikhet som präglar lärarprofessionen kan ha rubbats i och med förstelärrarens. En mer hierarkisk organisation tenderar att skilja på, tidigare jämlika, arbetsutövare och skapa en arbetssituation som är mer rivaliserande än tidigare. Om detta blivit ett faktum tänker jag mig att det också kommer att påverka attityd till reformen. Enligt professionalismens värdegrunder skall professionens medlemmar ses som jämlika och det bör därför inte existera påtaglig rivalitet inom en profession. En lärare som då känner en hög grad av rivalitet på arbetsplatsen borde således ha en mer negativ inställning till reformen. Min andra hypotes är alltså: *Högre grad av rivalitet på arbetsplatsen leder till en mer negativ attityd gentemot förstelärrarens.*

Slutligen antar jag att tillit till lärarkåren är en viktig faktor gällande synsättet på stratifieringen inom skolverksamheten. Tidigare litteratur har ofta sammanlänkade lärarkåren och tillit i samband med en välfungerande verksamhet (Andersson m.fl. 2018; Rothstein 2018). Jag menar därför att hög tillit till övriga kollegor innebär att man snarare såg skolan som en fungerande organisation innan förstelärrarens. I enlighet med teorin om sociala fällor (Ostrom 1998; Rothstein 2005) litar då lärare generellt på att andra lärare gör det som förväntas av dem för att

uppnå bästa möjliga utfall. Således borde de lärare som känner hög tillit till övriga inom lärarkåren också ha en negativ inställning gentemot förstelärrarreformen då denna stratifiering till synes kan tyckas onödig. Min tredje hypotes är alltså: *Högre grad av tillit till lärarkåren leder till en mer negativ attityd gentemot förstelärrarreformen.*

Vad som generellt saknas när man talar om att stratifiering av professioner eventuellt kan få komplikationer är huruvida formella strukturer kan påverka detta. Vissa menar att de informella institutionerna inkorporeras genom utbildning och sedan genomsyrar det vardagliga arbetet utan att påverkas av yttre faktorer, medan andra menar att kontextuella faktorer kan ha större påverkansgrad än vad man kan tro (Freidson 2001; Jarl & Pierre 2018; Rothstein 2018). Därför kommer det undersökas om kontextuella förhållanden har påverkansgrad gällande förstelärrarreformen och attityd kring denna. Jag tänker att storlek på skolan kan ha en avgörande roll i hur tydligt man uppfattar förändringar i enlighet med stratifiering. Förändringarna kan antas mer påtagliga i mindre skolor då fler lärare arbetar närmare försteläraren och således kan utvärdera de faktiska skillnader som stratifieringen inneburit. I och med detta kan tänkas att normers påverkansgrad på attityd gentemot reformen blir mer påtaglig i dessa sammanhang. Min fjärde hypotes är alltså: *Ju mindre skolan är desto påtagligare är effekten av normer och värderingars påverkansgrad på attityd gentemot förstelärrarreformen.*

3. Metod och Data

I denna studie ämnar jag alltså undersöka hur vissa normer och värderingar som präglar lärarkåren generellt påverkar attityden gentemot förstelärarreformen. Metoden jag kommer att använda mig utav är statistisk analys, där jag genom regressionsmodeller vill försöka urskilja eventuell kausalitet mellan den beroende variabeln och de oberoende variablerna. Fördelen med statistisk metodik är att den behandlar många observationer vilket bidrar till en stor mängd information om var individ som sedan kan nyttjas för att säkerhetsställa pålitliga resultat. Eftersom det inte fanns någon tidigare data insamlad på området har jag fått komponera en enkät som sedan skickats ut till skolor i Västra Götalands län.

I enkäten ställdes det några bakgrundsfrågor, frågor om lärarna själva, om deras kollegor och rektorer, förtroende för institutioner relaterade till skolverksamheten samt frågor om förstelärarreformen (se appendix c). I undersökningen kommer dock endast några frågor i anslutning till bakgrund, kollegor samt förstelärarreformen beaktas, i enlighet med tidigare teoretiska grundantaganden. För att nå ut till lärarkåren valde jag att genom kommunernas hemsidor leta rätt på respektive rektors mailadress, varpå rektorerna ombads att distribuera ut enkäten. På grund av tidsbegränsning och svarsfrekvens har jag valt att genomföra analysen på legitimerade lärare som jobbar på grundskola F-6, 7–9 samt gymnasieskolor.

Valet att begränsa studien till Västra Götalands län gjordes med hänsyn till att det inte finns någon anledning att tro att skolenheter eller lärare skiljer sig avsevärt från övriga delar av Sverige. Alla tre typer av skolverksamheter existerar, det finns allt från små orter till större tätorter, några kommuner är mer välbeställda än andra och de flesta kommuner har både offentliga och privata skolor. Dessa är bara några faktorer som indikerar att resultatet inte bör vara snedvridet på grund av valet av län. Enkäten skickades alltså ut till rektorer i 49 kommuner (se appendix a) och insamlad data används i en multipel regression där attityd gentemot förstelärarreformen är den beroende variabeln och oro för sin autonoma position, rivalitet på arbetsplatsen och tillit till lärarkåren är oberoende variabler. Urvalet består således av tvärsnittsdata, data om individer vid en viss tidpunkt, och innefattar 1101 observationer i huvudregressionerna.²

² På grund av att för få respondenter definierade sig som något annat än man eller kvinna exkluderas denna grupp då det inte är möjligt att påvisa något statistiskt samband.

Jag mäter *attityd gentemot förstelärarreformen* genom att ställa frågan; Hur ställer du dig till förstelärarreformen? Variabeln mäts på en skala från 1–9 där 1 innebär en mycket negativ inställning till reformen medan 9 betyder en mycket positiv inställning till reformen. Denna variabel är tänkt att generera lärarnas faktiska åsikt om förstelärarreformen och således stratifiering av organisationen.

Oro för sin autonoma position kommer att mätas genom ett index som baseras på påståendena; ”Jag tycker att jag som lärare har berövats arbetsuppgifter som tillfallit försteläraren”, samt, ”Jag känner att lärarkåren som helhet har berövats arbetsuppgifter som tillfallit försteläraren”. Dessa två påståenden mäts på en skala från 1–9, där 1 innebär att man inte instämmer alls och 9 betyder att man instämmer helt. Samtidigt som stratifiering tillåter en profession att öka sin makt, sett från ett vertikalt perspektiv innebär det också att maktförhållandena på det horisontella planet skiftar. Allt mer makt läggs hos försteläraren och övriga lärare förlorar således delar av den auktoritära beslutsförmågan (Fredriksson 2018). Således borde dessa påståenden fånga upp om det finns en upplevd oro för sin autonomi som lärare i relation till stratifiering genom förstelärarreformen.

Stratifiering kan leda till mer konkurrensbetonade arbetsplatser vilket i sin tur kan utmana jämlikhetsperspektivet som präglat lärarkåren. Genom påståendena; ”Jag hade utfört förstelärarens arbetsuppgifter minst lika bra som försteläraren”, samt, ”Jag hade utfört förstelärarens arbetsuppgifter minst lika bra som någon annan lärare inom lärarkåren”, ämnar jag mäta *rivalitet på arbetsplatsen*. Dessa mäts också genom en skala från 1–9, där 1 innebär att man inte instämmer alls och 9 betyder att man instämmer helt. Dessa två påståenden kommer ingå i det index som nyttjas i samband med variabeln. Tanken är att påståendena skall fånga upp en känsla av jämlikhet samtidigt som de ämnar visa på hur lärarna ser på förstelärarens samt lärarkårens förmåga i relation till den egen egna.

Tillit beskrivs ofta som en form av reciprocitet där vårt agerande tycks bero på ömsesidighet vilket kan vara viktigt för organisationer då tillit tenderar vara både positivt och negativt självförstärkande (Rothstein 2018). Samtidigt kan det vara problematiskt att använda ordet tillit när man frågar om mellanmännisklig tillit och jag kommer därför att använda mig av fyra olika kännetecken av tillit; välvilja, förmåga, integritet och förutsägbarhet (Jones & George 1998; Andersson m.fl. 2018). *Tillit till lärarkåren* kommer således att mätas genom ett index som består av påståendena; ”Jag uppfattar i allmänhet mina kollegor som vänliga/välvilliga”, ”Jag

anser i allmänhet att mina kollegor har förmåga att hantera de uppgifter som ingår i läraryrket”, ”Jag anser i allmänhet att mina kollegor handlar korrekt och är rättvisa”, ”Jag anser i allmänhet att mina kollegor är konsekventa i sitt handlande”. Dessa påståenden mäts genom en skala från 1–9, där 1 innebär att man inte instämmer alls medan 9 betyder att man instämmer helt. Detta index kommer därför agera proxyvariabel för tillit till lärarkåren.³

För att mäta hur institutionella förhållanden kan påverka använder jag mig utav skolans elevomfattning. Detta kommer att mätas genom frågan; ”Hur många elever går på skolan som du jobbar på?”. Där svarsalternativen är steg om 100 elever, alltså 0–99, 100–199, 200–299 osv.⁴ Skolverket (2014) använder fyra olika kategorier i sin bedömning av skolors storlek, 0–199, 200–399, 400–599 samt 600-. Jag kommer däremot att slå ihop de olika alternativen och skapa tre kategorier av skolor, små skolor (0–199), mellanstora skolor (200–499) samt stora skolor (500-).

För att undersöka om det faktiskt existerar ett samband mellan min beroende variabel och de oberoende variablerna kommer jag att använda kontrollvariabler i regressionsanalysen. Dessa är ämnade att utesluta eventuellt omitted variable bias och således antingen förstärka eller försvaga den påverkansgrad som mina oberoende variabler kan tänkas ha på den beroende variabeln. Två kontrollvariabler som är vanliga vid regressionsanalys är kön och ålder. Det finns generellt fler kvinnor inom läraryrket än vad det finns män vilket också är samstämmigt med hur fördelningen ser ut inom den offentliga sektor som helhet (SCB 2015; Holmström 2016; Statskontoret 2018). Detta innebär alltså att man skulle kunna tänka sig att män generellt sett har en positivare attityd gentemot New Public Management-influenser. Eftersom försteläraryrket följer dessa tankegångar kan man tänka sig att könsskillnader samverkar med både beroende och oberoende variabler.

Ålder kan i sin tur påverka genom att lärare tenderar utvecklas under hela sitt yrkesliv (Beauchamp & Thomas 2009). Därför kan man också tänka sig att normer och värderingar skulle kunna vara föränderliga och något som inkorporeras allt eftersom. Litteraturen visar också att erfarna lärare kan uppleva en konflikt mellan sub-identiteter när arbetsmiljön står inför förändring (Beijaard, Meijer & Verloop 2004). Dock kommer jag istället för ålder att mäta hur

³ För reliabilitetstest och beräkning av indexvariablerna se appendix d.

⁴ Förutom steget 300–499 där det blivit ett skrivfel i enkäten vilket innebar att detta beaktas i samband med storleksindelningen.

länge personen i fråga har varit lärare genom nio olika svarsalternativ baserat på femårsintervall. Således tänker jag mig att effekten kan vara påtaglig men att den inte bör skilja särskilt mycket från år till år utan att det snarare är en trögrörlig process.

Utöver nämnda kontrollvariabler kommer jag också kontrollera för om individen har varit förstelärare eller inte. De som sökt sig till tjänsten har förmodligen ett annat förhållningssätt gentemot reformen vilket föranleder att denna effekt måste utkristalliseras. Samtidigt tänker jag mig att vara förstelärare också kan påverka normer och värderingar i övrigt då det som tidigare nämnt talas om en utvecklingsprocess som också innefattar arbetslivet. Slutligen kommer jag att nyttja var man är uppvuxen som kontrollvariabel då det kan influera hur lärare ser på det professionella arbetet (Beijaard, Meijer & Verloop 2004). Denna variabel mäts genom frågan; ”Var har du huvudsakligen vuxit upp?”. Där svarsalternativen är, ren landsbygd (0–199), liten tätort (200–6 999), stor tätort (7 000–14 999) samt stad (14 999 <). Ren landsbygd och liten tätort kommer sedan att läggas ihop till en kategori och på samma vis kommer stor tätort och stad också bilda en gemensam kategori.

Sett till mina frågor tänker jag mig att validiteten för studien är god då dessa i viss mån är förenliga med tidigare forskning. Samtidigt har jag valt att ställa mer direkta frågor i anslutning till mina variabler som i resultatdelen kommer jämföras med de frågor som ligger till grund för mina indexvariabler. Således tänker jag mig att det som indexvariablerna missar fångas upp av de mer direkta frågorna och vid eventuella skillnader skulle jag även kunna dra slutsatser utifrån detta.

Tabell 1.

Deskriptiv statistik

VARIABLER	(1) Antal	(2) Medelvärde	(3) Standard- avvikelse	(4) Min	(5) Max
Attityd gentemot förstelärarreformen	1,105	4,68	2,496	1	9
Oro för sin autonomi (index)	1,105	0.1363	0.20860	0	1
Rivalitet på arbetsplatsen (index)	1,105	0.7014	0.26869	0	1
Tillit till lärarkåren (index)	1,105	0.8188	0.11311	0.13	1
Kön	1,101	0.75	0.430	0	1
Arbetade år som lärare	1,105	4.10	2.159	1	9
Förstelärare	1,105	0.26	0.437	0	1
Uppväxt	1,105	0.48	0.500	0	1
Liten skola	1,105	0.24	0,429	0	1
Mellanstor skola	1,105	0.52	0.500	0	1
Stor skola	1,105	0.23	0.423	0	1
Valid N	1,101				

Eftersom jag enbart haft möjligheten att mäta vilka normer som påverkar attityden gentemot reformen i efterhand och med tanke på tidsramen är tvärsnittsdata det bästa alternativet. Ett mer optimalt sätt hade dock varit, i enlighet med stratifieringsteorin, att undersöka hur denna stratifieringsprocess påverkat lärarkårens gemensamma normer genom att använda paneldata, data på individer både före och efter att förstelärartjänsterna infördes. Reformen hade då fungerat som ett naturligt experiment där normerna istället hade varit beroende variabler och genom att använda lagged dependent variables samt fixed effects över tid kunnat mäta förändringen som skett hos varje individ under tidsperioden. Detta skulle kontrollerat för konstanta skillnader mellan lärarna samt gemensamma trender som sträcker sig över tidsperioden, vilket borde fånga upp de flesta faktorer som kan påverka omitted variable bias.

Trots att paneldata hade varit det mest önskvärda är tvärsnittsdata i enlighet med de begränsningar som existerar ändå det bästa alternativet för min regressionsanalys. Med denna data kommer jag kunna urskilja vilka normer som har någon form av samröre med stratifiering och således också kan tänkas ta skada vid organisationsförändringar.

Mer konkret har jag följande huvudregression:⁵

$$\text{Attityd gentemot förstelärarysreformen}_i = \alpha_i + \beta \text{Oro}_i + \gamma \text{Rivalitet}_i + \delta \text{Tillit}_i + \lambda \text{Kontrollvariabler}_i + \varepsilon_i \quad (1)$$

Där Oro_i , Rivalitet_i och Tillit_i är oberoende indexvariabler som antar ett värde mellan 0 och 1 och koefficienterna β , γ och δ representerar effekten av de olika variablerna. $\text{Kontrollvariabler}_i$ står för kön, antal år som lärare, förstelärare samt uppväxt. För sin enkelhet representerar λ den sammanlagda effekten i regressionsmodellen, men i resultatdelens tabeller presenteras var och en för sig. *Antal år som lärare* $_i$ kommer representeras av en intervallskala där kategorierna baseras på arbetslivserfarenhet. Variabeln kön_i kommer vara en dummyvariabel som antar värdet 1 om individen är kvinna och 0 om individen är man. Även variablerna Förstelärare_i samt Uppväxt_i kommer att vara dummyvariabler som antar värdet 1 om individen varit/är förstelärare eller är uppväxt på ren landsbygd/liten tätort och 0 om individen inte har varit förstelärare eller är uppvuxen i en stor tätort/stad.

Jag vill också se om det finns någon effekt av institutionella förhållanden genom storlek på skolan där lärarna jobbar. Genom interaktioner mellan respektive oberoende variabel och storlek på skolan mäter jag den effekt detta institutionella förhållande har. Huvudeffekten av olika skolor inkluderar jag för att undvika bias baserat på typ av skola.

Därför använder jag även följande regression:

$$\text{Attityd gentemot förstelärarysreformen}_i = \alpha_i + \nu \text{Litenskola}_i + \pi \text{Mellanskola}_i + \beta (\text{Oro}_i \times \text{Litenskola}_i) + \gamma (\text{Rivalitet}_i \times \text{Litenskola}_i) + \delta (\text{Tillit}_i \times \text{Litenskola}_i) + \mu (\text{Oro}_i \times \text{Mellanskola}_i) + \rho (\text{Rivalitet}_i \times \text{Mellanskola}_i) + \sigma (\text{Tillit}_i \times \text{Mellanskola}_i) + \tau (\text{Oro}_i \times \text{Storskola}_i) + \eta (\text{Rivalitet}_i \times \text{Storskola}_i) + \omega (\text{Tillit}_i \times \text{Storskola}_i) + \lambda \text{Kontrollvariabler}_i + \varepsilon_i \quad (2)$$

Oro_i , Rivalitet_i och Tillit_i samt $\text{Kontrollvariabler}_i$ agerar på samma vis som i regressionsmodell 1, Litenskola_i är en dummyvariabel som antar värdet 1 om skolan har 1–199 elever, Mellanskola_i är en dummyvariabel som antar värdet 1 om skolan har 200–499

⁵ Oro = oro för sin autonoma position.
Rivalitet = rivalitet på arbetsplatsen.
Tillit = tillit till lärarkåren.

elever och $Storskola_i$ är en dummyvariabel som antar värdet 1 om skolan har 500 eller fler elever. $Oro_i \times Litenskola_i$, $Rivalitet_i \times Litenskola_i$ och $Tillit_i \times Litenskola_i$ är alltså interaktioner mellan de oberoende variablerna och dummyvariabler.⁶ ν och π anger effekten av att jobba på en liten respektive mellanstor skola, β anger effekten av oro hos individer som jobbar på en liten skola, γ anger effekten av rivalitet hos individer som jobbat på en liten skola och δ anger effekten av tillit till lärarkåren hos en individ som jobbar på en liten skola.⁷

Ett tänkbart endogenitetsproblem som skulle kunna uppstå i enlighet med min regressionsmodell är simultanitet. Attityd gentemot förstelärarreformen skulle kunna tänkas påverka normer och värderingar vilket innebär en risk för att kausaliteten kan gå åt båda håll. Även om vad som är orsak och verkan kan vara otydligt finns det mycket annat som troligen har starkare påverkansgrad på normer och värderingar, exempelvis grundutbildningen. Således är det bra att vara medveten om eventuell problematik, men jag tänker mig att denna problematik inte är särskilt påtaglig.

Ett annat tänkbart problem är omitted variable bias. Visserligen har jag innefattat kontrollvariabler för att kunna utläsa en mer ”sann” effekt av oro för sin autonoma position, rivalitet på arbetsplatsen samt tillit till lärarkåren men risken finns alltid att något som inte kontrolleras för har en mer drivande effekt. Politisk åskådning skulle exempelvis kunna ha effekt på ens normer och värderingar samtidigt som det genererar ett ställningstagande gentemot förstelärarreformen. Det är därför viktigt att beakta att oberoende resultat kan det finnas faktorer som inte kontrollerats för och således skulle sambandet kunna se annorlunda ut.

En annan nackdel som kan skönjas i och med att jag valt att komponera en egen enkät för insamling av data är att jag blivit beroende av mellanhänder för att nå ut till adressaterna. Eftersom rektorerna har fått styra fritt ifall de vill skicka ut enkäten till sina lärare kan jag inte veta vilka skolor som tagit del av enkäten och vilka som exkluderats, vilket har negativa konsekvenser på resultatens generaliserbarhet. Det skulle också kunna finnas ett visst bias för varför vissa rektorer inte är välvilliga medan andra hjälpt till att distribuera ut enkäten. Exempelvis skulle rektorer som upplevt oroligheter i samröre med reformen kanske välja att avstå då man inte vill röra upp dessa känslor igen. Ett annat scenario skulle kunna vara att

⁶ Interaktion med Mellanskolor och Stora skolor ser ut på samma vis men för enkelhetens skull visas bara en variant av interaktionerna.

⁷ För ytterligare förklaring se appendix d.

rektorn själv har en tydlig åsikt om reformen, vilket står i konflikt med lärarkårens generella ståndpunkt och således inte vill att detta skall belysas.

Det kan också finnas ett bias kring vilka i lärarkåren som väljer att svara på enkäten. De med starkast åsikter, både positiva och negativa, i relation till reformen kanske är de som tenderar att vara mest benägna att delta i undersökningar om denna. Således skulle man också kunna tänka sig att generaliserbarheten påverkas negativt. Samtidigt kan jag i mina resultat se att svaren kring reformen är relativt utspridda över hela skalan även om några svarsalternativ utmärker sig lite extra. Det går också att utläsa att grundskolelärare från F-6 är de som flitigast har svarat på enkäten, om detta beror på bias hos den typen av lärare eller om det helt enkelt är så att rektorerna för denna kategori varit mer benägna att distribuera ut enkäten är omöjligt att urskilja.

Sett till ovan förd diskussion om bias skulle det också kunna finnas en viss problematik kring reliabiliteten. Jag tänker mig att det kan finnas skillnad i svarsfrekvens beroende på vem som utför studien. Exempelvis tror jag att det är lättare för parterna att förbise undersökningen när den utförs av en student jämfört om det hade varit en forskare med uppdrag från staten. Samtidigt tänker jag mig att resultatet inte bör skilja sig avsevärt om studien replikerats med tanke på antalet respondenter.

4. Resultat och Diskussion

I denna sektion kommer jag att presentera mina resultat och i samband med detta också föra en diskussion av hur resultaten förhåller sig till min teoretiska bakgrund samt hur detta *kan* påverka förhållanden inom lärarkåren på ett mer allmänt plan. I resultatdel 1. kommer jag först presentera tabell 2 och sammanfatta dess resultat. Därefter kommer en diskussion att föras utifrån de tre första hypoteserna som tidigare satts upp; *Högre grad av oro / rivalitet / tillit leder till en mer negativ attityd gentemot förstelärrarreformen.* Den andra resultatdelen kommer sedermera att utgå ifrån hur dessa normer samverkar med institutionella förhållanden och tillika min fjärde hypotes; *Ju mindre skolan är desto påtagligare är effekten av normer och värderingars påverkansgrad på attityd gentemot förstelärrarreformen.*

4a. Resultatdel 1.

De första regressionerna presenteras i tabell 2, modell 1–3 är resultaten av de olika oberoende variabelernas påverkan på den beroende variabeln var för sig. Den första regressionen med enbart Oro (index) visar ett svagt och insignifikant resultat, den andra regressionen med Rivalitet (index) visar ett starkt och signifikant resultat och den tredje regressionen med Tillit (index) visar ett relativt starkt men insignifikant samband. Att indexvariabeln för rivalitet visar signifikans betyder att resultatet är statistiskt säkerställt. Att övriga indexvariabler visar icke-signifikanta resultat antyder att det inte finns något samband mellan den beroende och de oberoende variabelerna. Samtidigt menar jag att det är när dessa normer samverkar som den faktiska relationen till min beroende variabel kan utläsas. Därför är det snarare modell 4 som är intressant i anslutning till uppsatta hypoteser.

Resultaten i anslutning till modell 4 visar att variabeln Oro (index) visar ett svagt negativt och insignifikant resultat, Rivalitet (index) visar ett starkt negativt och signifikant resultat och variabeln Tillit (index) visar ett förhållandevis starkt positivt men insignifikant resultat. Jag finner alltså stöd för hypotes 2 men kan förkasta både hypotes 1 och 3, dvs. ju högre känsla av rivalitet som lärarna känner desto mer negativ är deras attityd gentemot reformen. Resultatet skiljer sig dock när jag istället för att använda indexvariabler nyttjar de direkta frågor kring oro, rivalitet och tillit som ställts i enkäten.⁸ Oro visar då ett svagt negativt men signifikant värde,

⁸ "Jag känner oro för min självständighet som lärare på grund av förstelärrarreformen."

"Jag upplever att det skapats en mer rivaliserande arbetsmiljö på grund av förstelärrarreformen."

"I vilken utsträckningen anser du att det i allmänhet går att lita på dina kollegor?"

Rivalitet visar återigen ett förhållandevis starkt negativt och signifikant värde medan tillit visar ett svagt positivt men insignifikant värde (se appendix e). Detta innebär att även hypotes 1 delvis finner stöd och därför inte bör förkastas helt, dvs. ju starkare känsla av oro för sin autonoma position läraren har desto mer negativ är deras attityd gentemot reformen.

Tabell 2. Attityd – Oro/Rivalitet/Tillit (index)

Beroende variabel: Attityd gentemot förstelärarreformen

VARIABLER	(1) OLS	(2) OLS	(3) OLS	(4) OLS
Oro (index)	-0.175 (0.325)			-0.097 (0.321)
Rivalitet (index)		-1.365*** (0.248)		-1.352*** (0.248)
Tillit (index)			0.899 (0.597)	0.792 (0.590)
Kvinna	0.210 (0.156)	0.222 (0.154)	0.188 (0.157)	0.201 (0.155)
Antal år lärare	-0.217*** (0.031)	-0.206*** (0.031)	-0.217*** (0.031)	-0.207*** (0.031)
Förstelärare	2.451*** (0.155)	2.464*** (0.152)	2.462*** (0.154)	2.467*** (0.153)
Uppväxt	-0.126 (0.135)	-0.154 (0.133)	-0.123 (0.134)	-0.147 (0.133)
Konstant	4.870*** (0.204)	5.761*** (0.257)	4.121*** (0.518)	5.132*** (0.546)
Observationer	1101	1101	1101	1101
R-squared	0.207	0.228	0.208	0.229

Standard errors in parentheses
 *** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Oro(index), Rivalitet(index) och Tillit(index) är indexvariabler som är ämnade att mäta; oro för sin autonoma position, rivalitet på arbetsplatsen samt tillit till lärarkåren. Kvinna, Förstelärare och Uppväxt är dummyvariabler som visar effekten av att vara kvinna, förstelärare och uppväxt på landsbygd/liten tätort. Antal år lärare är en intervallvariabel som visar effekten av hur länge man jobbat som lärare mätt i femårsintervall.

Av de kontrollvariabler som används kan vi se att två av de fyra variablerna påvisar signifikant resultat. Att vara kvinna antyder en svag och positiv påverkan men utan att uppnå någon signifikans vilket gör resultatet svårtolkat. Hur många år man har arbetat som lärare visar

däremot en signifikant och relativt stark negativ effekt på attityd gentemot reformen, dvs. ju längre läraren har jobbat desto mer negativ är deras attityd till reformen. Detta indikerar att antaganden om att mer erfarna lärare påverkas i större utsträckning när den direkta arbetsmiljön står inför förändring mycket väl kan stämma (Beijaard, Meijer & Verloops 2004). Den andra signifikanta kontrollvariabeln, att vara förstelärare, påvisar ett stark positiv effekt vilket överensstämmer med tidigare argumentation om att de som varit/är förstelärare har ett annat förhållningssätt gentemot förstelärarreformen än övriga medlemmar i lärarkåren. Slutligen kan vi se att om man vuxit upp på landsbygd/liten tätort visar ett svagt negativt, men insignifikant resultat vilket gör det svårtolkat.

Hypotes 1: Högre grad av oro för sin autonoma position leder till en mer negativ attityd gentemot förstelärarreformen.

Att oro som indexvariabel inte visar någon statistisk signifikans kan bero på att det helt enkelt inte uppfattats som att lärarkåren i allmänhet har förlorat någon autonomi i enlighet med reformen. Alvehus m.fl. (2017) antyder att förstelärarreformen inneburit ett stärkande av lärarkårens maktposition och att man kunnat se tendenser till att erodering av den professionella autonomi avstannat. Således kan man tänka sig att lärarkårens autonoma position inte borde tagit skada genom reformen. Eftersom oro för sin autonoma position inte är signifikant innebär det att varken en känsla av att blivit av med makt eller att makten har stärkts sett till arbetssituationen påverkar attityd gentemot reformen. Det finns alltså ingen tydlig koppling till hur lärarkåren själva ser på sin autonomi i relation till reformen, vilket föranleder att tidigare analyser om en starkt profession möjligen gjorts utifrån ett externt perspektiv. Dock bör tilläggas att en stor andel respondenter svarat att de inte alls anser att de eller lärarkåren som helhet berövats arbetsuppgifter vilket ändå indikerar att lärarna inte känner att deras autonomi minskat sett till arbetsbörda.

Om man däremot tittar på den direkta enkätfrågan om minskad självständighet visar resultaten en signifikant men relativt liten negativ effekt. Ju mer man känner av en oro för sin autonoma position desto mer negativ attityd har man alltså till reformen. Satt i relation till indexvariabeln om oro kan man tänka sig att det skiljer sig mellan hur respondenterna uppfattade de olika frågorna. Indexet byggde på frågor om individen och kollektivet hade förlorat arbetsuppgifter till skillnad från den andra variabeln som grundar sig i en explicit fråga om självständighet. Således skulle man kunna tolka det som att lärarna, i relation till reformen, inte anser att deras

arbetsuppgifter har minskat men att det ändå finns en viss oro för att autonomi försvagats i relation till reformen. Som tidigare nämnt talas det om att den vertikala makten har stärkts och att den horisontella makten förflyttats i och med förstelärarreformen (Alvehus m.fl. 2017). Ett möjligt utfall av detta skulle i så fall vara att lärare känner en viss oro för sin självständighet men inte på grund av att deras arbetsbördor tas över av förstelärarna utan snarare av någonting annat.

Försteläraren ses ibland som en medlare mellan rektor och lärarkår (Alvunger 2015) vilket skulle kunna vara en del av ett orosmoment för lärarna. Försteläraren skall exempelvis initiera pedagogiska samtal och verka för att utveckla verksamheten, något som kanske tidigare, mestadels, har skett genom direkta samtal mellan rektor och lärarna som kollektiv. En mer hierarkisk struktur där försteläraren ges mer inflytande i verksamhetsstyrningen kan således innebära att, åtminstone, delar av lärarkåren känner sig exkluderade vid beslut som gäller det egna arbetet och att det kollektiva agerandet helt enkelt försvagats.

Att oron för sin självständighet, sett till den direkta frågan, gav signifikanta resultat indikerar också att reformen eventuellt påverkat lärarkåren negativt med hänsyn till känsla av självständighet, alltså att delar av lärarkåren känner att reformen inskränkt makten att bestämma över det egna arbetet. Samtidigt skall det tilläggas att stora delar av lärarkåren även på den explicita frågan om oro för sin självständighet svarade instämmer inte alls. Dock är det, i enlighet med stratifieringsteorin (Freidson 1985; Waring 2014), mer intressant att se om det gemensamma synsättet kring sin autonoma position på något vis har kommit till skada. Även om resultaten inte de facto visar att sådant är fallet kan man ändå antyda att reformen eventuellt kan ha skadat normer kring lärarkårens autonomi.

Ett sådant resultat skulle kunna varit problematiskt för implementeringen av reformen. Lundqvist (1992) menar att gräsrotsbyråkrater måste vilja, kunna och förstå för att något skall kunna implementeras på ett gynnsamt vis. Om delar av lärarkåren inte uppfattar att förstelärarreformen genererat ett gransknings/utvecklingsverktyg för kollegiet utan snarare ser det som en inskränkning av sin autonoma position kan detta resultera i en form av ovilja sett till implementering och mottagande av beslut i anslutning till förstelärarreformen.

Hypotes 2: Högre grad av rivalitet på arbetsplatsen leder till en mer negativ attityd gentemot förstelärrarreformen.

Rivalitet tycks både genom indexvariabeln och den mer direkta frågan ha en starkt negativ signifikant effekt på attityd gentemot reformen. Dessa variabler är också de enda som genomgående visar en tydlig signifikansnivå och har en stark negativ effekt på attityd gentemot reformen i alla regressioner, dvs. ju mer rivalitet läraren upplever desto mer negativ är dess attityd gentemot reformen. Likt tidigare forskning kring stratifiering av exempelvis sjukvården är det just inomprofessionell rivalitet som tycks uppstå i samband med omstrukturering av organisationer (Freidson 1985; Currie m.fl. 2009). Därför är det inte heller konstigt att det är just rivalitet på arbetsplatsen som tenderar att ha starkast och genomgående påverkan av de oberoende variablerna. Även om inte resultaten visar att reformen påverkat normer och värderingar gällande jämlikhet kan man, med hänsyn till existerande samband, tänka sig att detta skulle kunna vara ett möjligt utfall. I sådana fall skulle ett mer konkurrensartat klimat ha uppstått som i sin tur skulle kunna ha en splittrande effekt på lärarkåren.

Currie m.fl. (2009) antyder också att rivalitet i vissa fall resulterar i en ovilja att lyssna på de direktiv som kommer från den, nya, uppkomna eliten. Om detta är fallet i relation till förstelärrarreformen är inget jag kan uttala mig om, men ifall en sådan situation uppstått skulle det förstås vara problematiskt för reformens tänkta utfall. Sett till den indexerade variabeln kan man tänka sig att ett visst förhållningssätt till den egna förmågan skulle kunna ligga till grund för en sådan situation.

Om nu förstelärrarreformen har medfört en mer rivaliserande arbetssituation skulle detta också kunna få komplikationer för lärarkåren och dess framtida professionsstatus. Ahlbäck Öberg (2014) diskuterar att organisationer kan forma sitt arbetsförfarande utifrån hur de rannsakas av externa granskningsdoktriner. Samma problematik skulle kunna drabba lärarprofessionen som helhet ifall reformen skadar de gemensamma normerna kring jämlikhet. Arbetsuppgifter och kvaliteter som inte är gynnsamma för individers ”karriärstege” skulle kunna bli bortprioriterade vilket kan skada skolverksamheten. Detta skulle innebära en form av de-professionalisering eller helt enkelt skapandet av en ny profession (Alvehus m.fl. 2017), där tidigare arbetsuppgifter och esoterisk kunskap blir av mer ordinär karaktär då man inte längre betraktar detta som något eftertraktansvärt för att klättra i hierarkin. Förstelärrarreformen skulle vid ett sådant scenario

kunna anses kontraproduktiv då ett möjligt utfall är att fler obehöriga kan få utrymme inom skolverksamheten.

Hypotes 3: Högre grad av tillit till lärarkåren leder till en mer negativ attityd gentemot förstelärarynreformen.

En möjlig förklaring till att min hypotes om tillit till lärarkåren förkastas, då ingen av variablerna visar att högre tillit generar en mer negativ attityd gentemot reformen, skulle kunna vara att det existerar en komplex relation mellan tillit och förstelärarynreformen. Williams (2001) menar att förekomsten av likheter i mål och värderingar hos en grupp är troliga att generera trosföreställningar om andras agerande i enlighet med dessa. Ett möjligt utfall är således att lärarna i allmänhet har en hög tillit till varandra och att denna kanaliseras på olika vis, i relation till reformen. Samtidigt som tillit inte har påverkansgrad på attityd gentemot reformen kan detta indikera att tilliten inte tagit skada vid implementeringen av förstelärare. Av resultaten att döma borde alltså inte tillit till lärarkåren vara en faktor som splittrats i samband med reformen, vilket innebär att lärarkåren inte drabbats av problematik i enlighet med den sociala fällan (Rothstein 2005).

4b. Resultatdel 2.

Jag har valt att undersöka om resultaten skiljer sig åt beroende på storleken på skolan där lärarna jobbar, alltså om normerna har en påtagligare effekt på attityd gentemot reformen som beror på institutionella förhållande. Jag använde mig utav tre olika kategorier: små skolor, mellanstora skolor och stora skolor. På samma vis som tidigare är det modell 4 som är intressant och diskussionen kommer därför att föras med hänsyn till signifikanta resultat i denna regressionsmodell. Resultaten presenteras i tabell 3.

Tabell 3. Attityd – Interaktion Oro/Rivalitet/Tillit (index)

Beroende variabel: Attityd gentemot förstelärarreformen

VARIABLER	(1) OLS	(2) OLS	(3) OLS	(4) OLS
Litenskola	0.250 (0.234)	0.954* (0.534)	-0.554 (1.517)	0.074 (1.600)
Mellanskola	0.342* (0.200)	1.039** (0.473)	-0.015 (1.311)	0.643 (1.401)
Oro(index)* Litenskola	-0.531 (0.663)			-0.372 (0.659)
Oro(index)* Mellanskola	0.047 (0.446)			0.153 (0.441)
Oro(index)* Storskola	-0.347 (0.671)			-0.344 (0.663)
Rivalitet(index)* Litenskola		-1.673*** (0.481)		-1.693*** (0.483)
Rivalitet(index)* Mellanskola		-1.531*** (0.350)		-1.516*** (0.352)
Rivalitet(index)* Storskola		-0.584 (0.512)		-0.572 (0.514)
Tillit(index)* Litenskola			1.349 (1.196)	1.444 (1.189)
Tillit(index)* Mellanskola			0.926 (0.792)	0.765 (0.783)
Tillit(index)* Storskola			0.419 (1.387)	0.357 (1.375)
Kvinna	0.173 (0.157)	0.199 (0.155)	0.148 (0.158)	0.176 (0.156)
Antal år lärare	-0.221*** (0.031)	-0.211*** (0.031)	-0.221*** (0.031)	-0.214*** (0.031)
Förstelärare	2.470*** (0.155)	2.495*** (0.153)	2.479*** (0.154)	2.498*** (0.153)
Uppväxt	-0.128 (0.136)	-0.147 (0.134)	-0.121 (0.136)	-0.142 (0.135)
Konstant	4.672*** (0.241)	4.993*** (0.429)	4.295*** (1.161)	4.762*** (0.549)
Observationer	1101	1101	1101	1101
R-squared	0.211	0.233	0.213	0.236

Standard errors in parentheses

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Litenskola och Mellanskola är huvudeffekter av skoltyper där Storskola är referenskategori. Kvinna, Förstelärare och Uppväxt är dummyvariabler som visar effekten av att vara kvinna, förstelärare och uppväxt på landsbygd/liten tätort. Antal år lärare är en intervallvariabel som visar effekten av hur länge man jobbat som lärare mätt i femårsintervall. Resterande variabler är interaktioner mellan indexvariabler och dummyvariabler för storlek på skola.

Hypotes 4. Ju mindre skolan är desto påtagligare är effekten av normer och värderingars påverkansgrad på attityd gentemot förstelärrarreformen.

I tabell 3 kan man se att det varken finns något signifikant förhållande mellan huvudeffekten av små eller mellanstora skolor och attityd gentemot förstelärrarreformen. Stora skolor fungerar som referenskategori, alltså jämförs de andra skolformerna mot denna, och resultaten indikerar alltså att det inte finns någon skillnad i attityd mot reformen som beror på skolans storlek där lärarna jobbar. Samtidigt är dessa resultat inte intressanta med hänsyn till min hypotes utan vad som snarare är intressant att beakta är interaktionerna mellan de beroende variablerna oro, rivalitet och tillit och de institutionella förhållandena.

Likt tidigare visar resultaten icke-signifikanta värden av den indexerade variabeln oro och utifrån detta kan man tänka sig att det inte finns någon institutionell påverkan gällande elevomfattning som antingen förstärker eller försvagar effekten av oro. Om man däremot jämför med interaktionen mellan storlek på skola och den direkta frågan om oro kan man utläsa en relativt stark och signifikant negativ effekt i anslutning till stora skolor. Alltså kan vi se att effekten av att känna en mer påtaglig oro hos individer som jobbar på stora skolor genererar en mer negativ attityd gentemot reformen än vad tidigare regression påvisat. Eftersom ingen av de andra interaktionerna i relation till variabeln är signifikanta existerar inte det institutionella sambandet jag utgått ifrån. Det finns alltså inget som tyder på att effekten av normer och värderingars påverkansgrad på attityd gentemot reformen är mer påtaglig i mellanstora respektive små skolor.

Däremot verkar det ändå som att det finns en viss institutionell påverkan men att denna förmodligen kanaliseras på annat vis än genom skolans elevomfattning. Exempelvis skulle man kunna tänka sig att gymnasieskolor är de som oftast ingår i kategorin stora skolor och således har någon form av förstärkande effekt i relation till oro och attityd gentemot reformen. En möjlig förklaring är att förflyttning av den horisontella makten varit mer påtaglig på gymnasieskolor och därför skapat en större oro för den individuella autonomin. En annan potentiell förklaring skulle kunna vara att gymnasielärare är mer medvetna om reformens innebörd och konsekvenser vilket i sin tur resulterar i ett annorlunda förhållningssätt gentemot resterande lärarkår. Dock har jag svårt att se vad som skulle särskilja gymnasielärares medvetenhet från resterande lärarkår i anslutning till reformen, förklaringen känns därför inte trolig.

Ser man till interaktionen med den indexerade rivalitetsvariabeln kan vi se signifikanta och starkare negativa resultat än tidigare, vid både små och mellanstora skolor. Effekten är mest negativ i relation till att läraren jobbar på en liten skola vilket är överensstämmande med mitt antagande om att mindre arbetsplatser genererar mer påtagliga konsekvenser av reformen samt normer och värderingar. Detta innebär alltså att sambandet mellan rivalitet och attityd gentemot reformen är starkare på små skolor än mellanstora skolor. Samtidigt visar interaktionen med stor skola inte några signifikanta resultat vilket försvårar för mina teoretiska antaganden. En förklaring till varför denna effekt inte syns hos stora skolor men hos små och mellanstora skolor skulle kunna vara att stora skolor är mer beroende av arbetslag. Eftersom varje arbetslag inte har en förstelärare kanske rivalitet på arbetsplatsen och normer kring dessa inte blir lika tydligt sammanlänkade med attityd gentemot reformen.

Om man jämför med den mer direkta frågan ser vi återigen starkt negativa och signifikanta resultat men denna gången i relation till alla tre institutionsvariablerna, vilket är förenligt med att institutionella faktorer påverkar verksamhetens innehåll (Jarl & Pierre 2018). Interaktionen med små skolor tenderar att ha den mest negativa effekten och följs sedan av mellanstora skolor och slutligen stora skolor. Detta överensstämmer alltså helt och hållet med mitt teoretiska förhållningssätt gällande hur institutionella förhållanden påverkar hur påtaglig effekten är på den beroende variabeln. Att vara lärare på en mindre skola (sett till de tre kategorierna) och känna en påtagligare rivalitet resulterar alltså i en mer negativ attityd till reformen, vilket föranleder att hypotes 4 bekräftas i anslutning till den direkta frågan angående rivalitet. Detta skulle alltså kunna innebära att rivalitet är mer påtagligt för de som arbetar på mindre skolor än de som jobbar på stora skolor. I och med att det visat sig finnas en institutionell effekt där mindre skolor förstärker sambandet kan man också tänka sig att denna institutionella effekt också finns i andra sammanhang i anslutning till reformen. Exempelvis skulle det kunna finnas en mer negativ inställning till reformen hos lärare på små skolor vilket innebär att reformen har svårare att få fäste i vissa institutionella sammanhang.

5. Slutsats

Denna uppsats ämnade undersöka huruvida professionella normer och värderingar inom läraryrket är sammanlänkat med attityd gentemot förstelärarreformen. Det verkar finnas en påverkan av oro för sin autonoma position som lärare i anslutning till reformen, då man blir mer negativ gentemot reformen om man känner högre grad av oro. Denna oro kan förklaras genom ett minskat självbestämmande över den egna professionen och inte en oro för minskade arbetsuppgifter. Jag finner också att det verkar finnas en generell påverkan av normer kring rivalitet, då en mer påtaglig känsla av en rivaliserande arbetsplats resulterar i en mer negativ attityd till reformen medan det inte finns någon påverkansgrad av tillit i samband med attityd gentemot reformen.

Således finner jag delvis stöd för min första hypotes, starkt stöd för min andra hypotes medan den tredje hypotesen förkastas. Vid hänsynstagande till normers samröre i institutionella förhållanden finner jag endast visst stöd för min fjärde hypotes. I relation till oro och tillit finns det inget som tyder på en mer påtaglig effekt i relation till mindre skolor, men sett till rivalitetsvariablerna kan detta samband påvisas. I enlighet med mina teoretiska antaganden kan jag alltså påvisa att normer och värderingar kring oro för den autonoma positionen och rivalitet på arbetsplatsen har en koppling till hur lärarkåren ser på förstelärarreformen. Samtidigt kan jag dra slutsatsen att det institutionella förhållandet jag tänkte mig i vissa fall kan ha en förstärkande effekt men att detta samband är långt ifrån universellt.

Problematiken kring den svenska skolan var tänkt att, delvis, stävjas med hjälp av förstelärarreformen, ett utfall som i vissa anseenden kan tänkas ha misslyckats. Mina resultat tyder på en generell negativ inställning till reformen hos lärarkåren som tycks förstärkas i relation till oro för sin autonoma position och inomprofessionell rivalitet. Därför kan man ifrågasätta om reformen verkligen inneburit en mer välmående skolverksamhet. Snarare är det kanske så att reformen skapat ett verktyg vars kapacitet inte utnyttjas som det var tänkt. Således kan man tänka sig att implementeringsprocessen kan ha underminerats av att lärarkåren och politikerna exempelvis inte har haft samma syn på hur problematik kring sviktande elevresultat och minskat antal behöriga lärare borde hanteras, en syn som delvis kan bero på normer kring lärarnas autonomi och jämlikhet.

Eftersom jag inte med säkerhet kan utlysa något om stratifieringsteorins prediktion i relation till förstelärrarreformen kan jag heller inte dra några slutsatser av vad reformen innebär för lärarkåren som profession i framtiden. Om det däremot gick att påvisa att mina resultat är överensstämmande med det faktiska utfallet av reformen hade man kunnat se att lärarprofessionen skulle påverkats negativt av reformen. Det skulle innebära att lärarkåren drabbats av en minskad autonomi och att det jämlikhetsperspektiv som tillskrivs professioner skulle vara mindre påtagligt i och med en mer rivaliserande arbetsmiljö. Således skulle jag tolka det som att förstelärrarreformen, vid ett sådant scenario, snarare lett till de-professionalisering än ett stärkande av professionen. Detta med tanke på att de normer och värderingar som inkorporeras under utbildningen och som präglar professionen utmanas när de professionella aktörerna kommer ut i arbetslivet. En sådant scenario är inte förenligt med hur man ser på professioner (Freidson 2001) och därför borde det sedermera resultera i ett försvagande av lärarprofessionen.

På sikt skulle reformen också kunna medföra att tänkt förändring kopplat till skolans formella institutioner också resulterar i en permanent förändring av de informella institutionerna, detta då det indirekt kan ha införlivats en ny normkultur. Denna process kommer förmodligen vara trögrörlig men kan så småningom innebära att läraryrket är tvunget att omvärderas ur ett professionsperspektiv. En framtida replikering av denna studie skulle alltså kunna tänkas ge annorlunda resultat då generationsskiften kan leda till att nya normer och värderingar inkorporeras i enlighet med de nya organisationsstrukturerna inom läraryrket. Samtidigt hade det varit intressant att vidareutveckla hur stratifieringsteorin fungerar i enlighet med institutionella förhållanden. Resultaten visar hur normer och värderingar verkar ha ett komplext förhållande till olika kontexter och möjligtvis finns andra institutionella förhållanden än de jag testat som kan påverka sambanden. Exempelvis skulle det kunna finnas effekter av att jobba på grundskola F-6, 7–9 respektive gymnasieskola.

I anslutning till min enkät ställde jag också öppna frågor i samband med frågorna kring förstelärrarreformen där man kunde urskilja att många av de negativa åsikter som yppades handlade om otydlighet i ändamål och arbetsuppgifter. I enlighet med detta kunde man utläsa att det finns ett visst agg mot premiering genom lönepåslag när skillnader i arbetsuppgifter är vaga. I vissa intervjustudier har detta benämnts som avundsjuka men jag skulle snarare vilja se det som missnöje av initiering/implementering. I relation till detta missnöje av implementering kan man tänka sig att rektorerna haft en viktig roll då de många gånger haft stort ansvar i

tillsättandet av förstelärartjänsterna. Således kan man tänka sig att det snarare är tillit till rektorerna än tillit till lärarkåren som påverkar attityden gentemot förstelärrerformen.

De resultat och tolkningar jag presenterat bör iakttagas med försiktighet då det finns mycket som kan påverka attityden gentemot förstelärrerformen och sambandet är därför inte säkerhetsställt. De indexvariabler som används kan exempelvis ha missat viktiga förhållanden samtidigt som det kan upplevas svårt att få sanningsenliga bedömningar i relation till mer direkta frågor. Att jag menar att resultaten indikerar att dessa normer till synes kan ha påverkats av reformen och kommit till skada i enlighet med stratifieringsteorin är också något som skulle kunna ifrågasättas. Bara för att normerna har samröre med attityd gentemot förstelärrerformen behöver inte detta betyda att normerna påverkats negativt av reformen. Det är också värt att beakta att dessa resultat i synnerhet försökt generaliseras till lärarprofessionen och inget annat, även om nu rivalitet verkar ha påverkansgrad oansett yrkeskår.

Denna studie bidrar främst till att visa hur några av de professionella normer och värderingar som existerar inom lärarkåren påverkar lärares attityd gentemot förstelärrerformen. Även om det inte går att dra allt för stora växlar av de resultat som presenterats, kan de ändå tillföra något till en kartläggning av hur stratifiering faktiskt fungerar i samröre med professionella normer och värderingar. Studien skulle också kunna generera en referenspunkt gällande metodik och där fallgropar lättare undviks vid framtida studier.

6. Källförteckning

- Ahlbäck Öberg, S. (2014). Att kontrollera förvaltningen: framväxten av granskningsrådet. I Rothstein, B. (Red.), *Politik Som Organisation* (s.159–184)
- Ahlbäck Öberg, S., Bull, T., Hasselberg, Y., & Stenlås, N. (2016). Professions under Siege. *Statsvetenskaplig Tidskrift*, 118(1), 93–126.
- Alvehus, Johan, Eklund, Sanna, & Kastberg, Gustaf. (2017). *First Teachers – Stratification in Swedish Schools*.
- Alvunger, D. (2015). Towards new forms of educational leadership? The local implementation of förstelärare † in Swedish schools. *Nordic Journal of Studies in Educational Policy*, 2015(3), Nordic Journal of Studies in Educational Policy, 01 January 2015, Vol.2015(3).
- Andersson, K., Blossing, U. & Jarl, M. (2018), Tillit och misstro i icke framgångsrika skolor. I Jarl, M., Pierre, J (Red.), *Skolan som politisk organisation* (s.11–25). Malmö: Gleerups Utbildning AB
- Beauchamp, C., & Thomas, L. (2009). Understanding teacher identity: An overview of issues in the literature and implications for teacher education. *Cambridge journal of education*, 39(2), 175-189.
- Beijaard, D., Meijer, P. C., & Verloop, N. (2004). Reconsidering research on teachers' professional identity. *Teaching and teacher education*, 20(2), 107-128.
- Bergh, A., & Englund, T. (2016). Professionella förstelärare? Om den svenska förstelärarreformen. *Nordic Journal of Studies in Educational Policy, NordSTEP*.
- Blomgren, M., Sahlin, K. & Waks, C. (2009). Stärkt statlig kontroll eller professionen som styrande logik? I Resultatdialog 2009 – Aktuell forskning om lärande (pp.140–144).
- Currie, G., Koteyko, N., & Nerlich, B. (2009). THE DYNAMICS OF PROFESSIONS AND DEVELOPMENT OF NEW ROLES IN PUBLIC SERVICES ORGANIZATIONS: THE CASE OF MODERN MATRONS IN THE ENGLISH NHS. *Public Administration*, 87(2), 295–311.
- Fredriksson, P., & Öckert, B. (2007). *Hur mycket påverkas studieresultat av resurser?* Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU).
- Fredriksson, A. (2018), Läraryrket och den politiska styrningen av skolan. I Jarl, M., Pierre, J (Red.), *Skolan som politisk organisation* (s.153–172). Malmö: Gleerups Utbildning AB
- Freidson, E. (1985). The reorganization of the medical profession. *Medical Care Review*, 42:11–35.
- Freidson, E. (1994). *Professionalism reborn: Theory, prophecy and policy*. Oxford: Chicago, Ill.: Polity Press; University of Chicago Press.
- Freidson, E. (2001). *Professionalism: The third logic*. Cambridge: Polity Press.
- Hargreaves, A. (2000). Four Ages of Professionalism and Professional Learning. *Teachers and Teaching*, 6(2), 151–182.
- Helsby, G. (1995). Teachers' Construction of Professionalism in England in the 1990s. *Journal of Education for Teaching*, 21(3), 317-332.
- Herrting, N. (2014). Implementering: perspektiv och mekanismer. I Rothstein, B. (Red.), *Politik Som Organisation* (s.185–212)
- Holmström, L. (2016, mars). *Gymnasielärare mest jämställda läraryrket*. Lärarnas Tidning. Hämtad 2018-04-23 från <https://lararnastidning.se/gymnasielarare-mest-jamstallda-lararyrket/>
- Jarl, M., & Rönnerberg, L. (2015). *Skolpolitik. Från riksdagshus till klassrum - Andra upplagan*. Liber, Malmö.

- Jarl, M., Kjellgren, H., & Quennerstedt, A. (2018), Förändringar i skolans organisation och styrning. I Jarl, M., Pierre, J (Red.), *Skolan som politisk organisation* (s.27–52). Malmö: Gleerups Utbildning AB
- Jarl, M. & Pierre, J. (2018), Decentralisering, styrning och värdekonflikter i skolan. I Jarl, M., Pierre, J (Red.), *Skolan som politisk organisation* (s.11–25). Malmö: Gleerups Utbildning AB
- Jones, S. (2014). Distributed leadership: A critical analysis. *Leadership*, 10(2), 129–141.
- Jones, Gareth R., & George, Jennifer M. (1998). The experience and evolution of trust: Implications for cooperation and teamwork. (Special Topic Forum on Trust in and Between Organizations). *Academy of Management Review*, 23(3), 531-546.
- Kelchtermans, G. (2006) Teachers collaboration and collegiality as workplace-conditions. A review. *Zeitschrift für Pädagogik* 2(52), 220-237
- Lipsky, M. (2010). *Street-Level Bureaucracy, 30th Ann. Ed.: Dilemmas of the Individual in Public Service*. New York: Russell Sage Foundation.
- Lundquist, L. (1992). *Förvaltning, stat och samhälle* (Lund political studies, 70). Lund: Studentlitteratur.
- Lärarnas Riksförbund. (2013). *Statliga karriärtjänster för lärare – En första utvärdering av implementeringen*. Stockholm: Lärarnas Riksförbund.
- Löfgren, H. (2014). Kollegialitet och professionalism - anspråk på gemenskap i lärares berättelser om sitt arbete. I Vinterek, M., & Arnqvist, A. (Red.), *Pedagogiskt arbete, enhet och mångfald* (s.76–94). Falun: Högskolan Falun.
- McAllister, D. J. (1995). Affect-and cognition-based trust as foundations for interpersonal cooperation in organizations. *Academy of management journal*, 38(1), 24-59.
- McDonald, Checkland, Harrison, & Coleman. (2009). Rethinking collegiality: Restratification in English general medical practice 2004–2008. *Social Science & Medicine*, 68(7), 1199–1205.
- McKinlay, J. B., & Stoeckle, J. D. (1988). Corporatization and the social transformation of doctoring. *International Journal of Health Services*, 18(2), 191–205.
- McKinlay, J., & Marceau, L. (2002). The End of the Golden Age of Doctoring. *International Journal of Health Services*, 32(2), 379–416.
- Noordegraaf, M. (2015). Hybrid professionalism and beyond: (New) Forms of public professionalism in changing organizational and societal contexts. *Journal of Professions and Organization*, 2(2), 187–206.
- North, D. (1991). Institutions. *Journal of Economic Perspectives*, 5(1), 97-112.
- Ostrom, E. (1998). A Behavioral Approach to the Rational Choice Theory of Collective Action: Presidential Address, American Political Science Association, 1997. *The American Political Science Review*, 92(1), 1–22.
- Persson, S. (2018), Lärarna och skolans organisering. I Jarl, M., Pierre, J (Red.), *Skolan som politisk organisation* (s.85–104). Malmö: Gleerups Utbildning AB
- Rothstein, B. (2005). *Social Traps and the Problem of Trust*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rothstein, B. (2014). Välfärdsstat, förvaltning och legitimitet. I Rothstein, B. (Red.), *Politik Som Organisation* (s.15–34)
- Rothstein, B. (2018), Varför är vissa skolor mer framgångsrika än andra? I Jarl, M., Pierre, J (Red.), *Skolan som politisk organisation* (s.53–66). Malmö: Gleerups Utbildning AB
- Skolverket. (2014). *Vem är försteläraren?* Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2015). *Vad gör försteläraren?* Stockholm; Skolverket.

Skolverket. (2017). *Legitimation*. Hämtad 2018-04-10, från <https://www.skolverket.se/kompetens-och-fortbildning/lorarlegitimation/legitimation-1.237043>

Statistiska Centralbyrån. (2015). *Större andel kvinnliga lärare i grundskolan*. Hämtad 2018-04-23, från https://www.scb.se/sv/_Hitta-statistik/Artiklar/Storre-andel-kvinnliga-larare-i-grundskolan/

Statskontoret. (2016). Uppföljning av karriärstegsreformen, Delrapport 2. Stockholm: Statskontoret.

Statskontoret. (2018). *Fakta om offentlig sektor*. Hämtad 2018-04-23 från <http://www.statskontoret.se/var-verksamhet/forvaltningspolitikens-utveckling/offentliga-sektorns-utveckling/arluga-uppfoljningar/>

Svensson, L. (2011). Profession, organisation, kollegialitet och ansvar. *Socialvetenskaplig Tidskrift*, 18(4), 301–319.

Terry, D., & Hogg, M. (1996). Group Norms and the Attitude-Behavior Relationship: A Role for Group Identification. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 22(8), 776–793.

Waring, J., & Bishop, S. (2013). McDonaldization or Commercial Re-stratification: Corporatization and the multimodal organisation of English doctors. *Social Science & Medicine*, 82, 147.

Waring, J. 2014. Restratification, Hybridity and Professional Elites: Questions of Power, Identity and Relational Contingency at the Points of ‘Professional–Organisational Intersection’. *Sociology Compass*, 8(6): 688–704.

Williams, M. (2001). In whom we trust: Group membership as an effective context for trust development. *Academy of Management. The Academy of Management Review*, 26(3), 377-396.

7. Appendix

7a. Kommuner

De kommuner som ingår i mitt urval är:

Ale, Alingsås, Bengtsfors, Bollebygd, Borås, Dals-Ed, Essunga, Falköping, Färgelanda, Grästorp, Gullspång, Göteborg, Götene, Herrljunga, Hjo, Härryda, Karlsborg, Kungälv, Lerum, Lidköping, Lilla Edet, Lysekil, Mariestad, Mark, Mellerud, Munkedal, Mölndal, Orust, Partille, Skara, Skövde, Sotenäs, Stenungssund, Strömstad, Svenljunga, Tanum, Tibro, Tidaholm, Tjörn, Tranemo, Trollhättan, Töreboda, Uddevalla, Ulricehamn, Vara, Vårgårda, Vänersborg, Åmål, Öckerö

7b. Mail

Nedan visas de mail som skickades ut till rektorer, enhetschefer och administratörer samt lärarkåren.

Mail 1.

Hej på er alla rektorer, enhetschefer och administratörer!

Jag är statsvetarstudent på Göteborgs Universitet och behöver er hjälp för att klara av min kandidatuppsats. Jag är i behov av att ni antingen vidarebefordrar detta mail eller skickar vidare texten som följer nedan till de lärare som jobbar på era skolor. Kandidatuppsatsen skall skrivas om förstelärrarreformen och jag behöver därför få ut en enkät som jag gjort till alla lärare i Västra Götalands län, så jag vädjar därför till er att hjälpa mig! Jag är er evigt tacksam om detta går att få ut så fort som möjligt, då det är viktigt att mitt underlag blir så bra som möjligt. Påminn gärna lärarna också då det kan vara lätt att glömma av.

Tack på förhand!

Jonas Hansson

Mail 2.

Hejsan!

Mitt namn är Jonas, jag är 23 år och kommer ursprungligen från Högsäter, ett litet samhälle i Färgelanda kommun. Hösten 2015 beslutade jag mig för att börja studera statsvetenskap på Göteborgs Universitet. Tre år har snart passerat och jag är nästan färdig men behöver lite hjälp för att ta mig ända in i mål, det är här ni kommer in! Jag står inför stundande kandidatuppsats där jag vill undersöka reformen ”Nya karriärvägar för lärare” eller förstelärrareformen som den också kallas. Med två föräldrar som båda varit lärare under många år har skolans värld alltid intresserat mig och efter att ha tagit del av undersökningar och forskning som gjorts kring reformen anser jag att det varit för lite fokus på lärarkåren som helhet. Därför har jag nu gjort en enkät som riktar sig till legitimerade lärare och som skall skickas ut till skolor i Västra Götalands-området. Alla svar kommer att vara anonyma och det är självfallet frivilligt att ställa upp och svara på enkäten men jag är oerhört tacksam om ni kan tänka er att avvara 5–10 min för att hjälpa mig få in det underlag jag behöver. Är man sedan intresserad av slutresultatet är det bara att hojta till så skall jag se till att tillgängliggöra detta för er!

Länk till enkäten:

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSc8s9m2SZmPRDabWMzrdmmiXmsiBDIT3t7K4ntSe7fnewdtiA/viewform?usp=sf_link

Om ni har frågor kring enkäten eller tycker att något är oklart kan ni nå mig på gushansjo@student.gu.se.

Ps. Påminn gärna era kollegor om enkäten!

Tack på förhand!

Jonas Hansson

Handledare: Anna Bendz, Universitetslektor på Göteborgs Universitet, anna.bendz@pol.gu.se

7c. Enkät

Nedan följer den enkät som skickades ut till lärarkåren i Västra Götalands län. Under varje fråga/påstående presenteras de svarsalternativ som fanns tillgängliga för respondenten.

Förstelärrerformen

- i denna enkät följer ett antal frågor om dina åsikter om förstelärrerformen samt om hur du ser på ditt arbete som lärare. Det finns också några bakgrundsfrågor. Enkäten kommer att ta ungefär 5–10 min. Detta kommer inte att på något vis gå att identifiera enskilda lärares svar vilket innebär att du som väljer att delta är helt anonym. Stort tack för att du valt att hjälpa mig!

Frågor om dig själv

1. Är du
Kvinna, Man, Annat
2. Hur gammal är du?
3. Var har du huvudsakligen vuxit upp?
Ren landsbygd (0–199), Liten tätort (200–6999), Stor tätort (7000–14999),
Stad (14 999<)
4. Var bor du nu?
Ren landsbygd (0–199), Liten tätort (200–6999), Stor tätort (7000–14999),
Stad (14 999<)
5. Allmänt sett, hur är ditt självförtroende?
Mycket dåligt, 1–9, Mycket bra
6. Ungefär hur stor, normalt sett, är din egen månadsinkomst före skatt?
> 10 000, 10 000–14 999, 15 000–19 999, 20 000–24 999, 25 000–29 999, 30 000–
34 999, 35 000–39 999, 40 000–44 999, 45 000–49 999, 49 999 <
7. Är du legitimerad lärare?
Ja, Nej
8. Hur många år har du arbetat som lärare?
0–4 år, 5–9 år, 10–14 år, 15–19 år, 20–24 år, 25–29 år, 30–34 år, 35–39 år, 39 år <
9. Hur omfattande är din anställning?
Heltid, Deltid, Varierande
10. Vilken typ av skola jobbar du huvudsakligen på?
Grundskola åk. F-6, Grundskola åk. 7–9, Grundsärskola, Gymnasieskola,
Gymnasiesärskola, Kommunal vuxenutbildning, Särskild utbildning för vuxna,
Utbildning i svenska för invandrare, Specialskola, Sameskola

11. Jobbar du på en offentlig skola? (Styrd av kommun, landsting eller stat)
Ja, Nej
12. Hur många elever går på skolan som du jobbar på?
0–99, 100–199, 200–299, 300–499, 500–599, 600–699, 700–799, 800–899, 900–999,
mer än 1000
13. Till vilken grad identifierar du dig med lärarkåren?
Inte alls, 1–9, Helt och hållet
14. Arbetar du inom en facklig organisation
Ja, Nej
15. Jag uppfattar i allmänhet mig själv som välvillig/vänlig.
Instämmer inte alls, 1–9, Instämmer helt
16. Jag anser i allmänhet att jag har förmågan att hantera de uppgifter som ingår i
läraryrket.
Instämmer inte alls, 1–9, Instämmer helt
17. Jag anser i allmänhet att jag handlar korrekt och är rättvis.
Instämmer inte alls, 1–9, Instämmer helt
18. Jag anser i allmänhet att jag är konsekvent i mitt handlande
Instämmer inte alls, 1–9, Instämmer helt
19. I vilken utsträckning anser du att det går att lita på dig?
Det går inte att lita på mig i allmänhet, 1–9, Det går att lita på mig i allmänhet

Frågor om kollegor

20. Jag uppfattar i allmänhet mina kollegor som vänliga/välvilliga.
Instämmer inte alls, 1–9, Instämmer helt
21. Jag anser i allmänhet att mina kollegor har förmåga att hantera de uppgifter som
ingår i läraryrket.
Instämmer inte alls, 1–9, Instämmer helt
22. Jag anser i allmänhet att mina kollegor handlar korrekt och är rättvisa.
Instämmer inte alls, 1–9, Instämmer helt
23. Jag anser i allmänhet att mina kollegor är konsekventa i sitt handlande.
Instämmer inte alls, 1–9, Instämmer helt
24. I vilken utsträckning anser du att det i allmänhet går att lita på dina kollegor?
Det går inte att lita på mina kollegor i allmänhet, 1–9, Det går att lita på mina kollegor
i allmänhet

Frågor om rektorer

25. Jag uppfattar i allmänhet min rektor som vänlig/välvillig.
Instämmer inte alls, 1–9, Instämmer helt
26. Jag anser i allmänhet att min rektor har förmåga att hantera de uppgifter som ingår i rektorstjänsten.
Instämmer inte alls, 1–9, Instämmer helt
27. Jag anser i allmänhet att min rektor handlar korrekt och är rättvis.
Instämmer inte alls, 1–9, Instämmer helt
28. Jag anser i allmänhet att min rektor är konsekvent i sitt handlande.
Instämmer inte alls, 1–9, Instämmer helt
29. I vilken utsträckning anser du att det i allmänhet går att lita på din rektor?
Det går inte att lita på min rektor i allmänhet, 1–9, Det går att lita på min rektor i allmänhet

Förstelärrarreformen

30. Hur ställer du dig till förstelärrarreformen?
Mycket negativ, 1–9, Mycket positiv
31. Har du varit/är du förstelärare?
Ja, Nej
32. Finns det förstelärartjänster på skolan där du arbetar?
Ja, Nej
33. Jag tycker det är tydligt vad som skiljer mina arbetsuppgifter från förstelärarens arbetsuppgifter.
Instämmer inte alls, 1–9, Instämmer helt
34. Jag känner att jag som lärare har berövats arbetsuppgifter som tillfallit försteläraren.
Instämmer inte alls, 1–9, Instämmer helt
35. Jag känner att lärarkåren som helhet har berövats arbetsuppgifter som tillfallit försteläraren.
Instämmer inte alls, 1–9, Instämmer helt
36. Jag anser att försteläraren gör ett bra jobb.
Instämmer inte alls, 1–9, Instämmer helt

37. Jag hade utfört förstelärarens arbetsuppgifter minst lika bra som försteläraren.
Instämmer inte alls, 1–9, Instämmer helt
38. Jag hade utfört förstelärarens arbetsuppgifter minst lika bra som någon annan lärare inom lärarkåren.
Instämmer inte alls, 1–9, Instämmer helt
39. Jag känner oro för min självständighet som lärare på grund av förstelärarreformen.
Instämmer inte alls, 1–9, Instämmer helt
40. Jag upplever att det skapats en mer rivaliserande arbetsmiljö på grund av förstelärarreformen.
Instämmer inte alls, 1–9, Instämmer helt
41. Har du något att tillägga om förstelärarreformen?

Politik och samhället

42. Hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande institutioner och grupper sköter sitt arbete?

- a. Regeringen
- b. Riksdagen
- c. Politiska partier
- d. Kommunstyrelsen
- e. Kommunfullmäktige
- f. Skolverket
- g. Skolinspektionen
- h. Fackliga organisationer

Mycket litet förtroende
Ganska litet förtroende
Varken stort eller litet förtroende
Ganska stort förtroende
Mycket stort förtroende

43. Vilken är din åsikt om att låta staten ta över ansvaret för skolan från kommunerna?
- Mycket dåligt förslag
Ganska dåligt förslag
Varken bra eller dåligt förslag
Ganska bra förslag
Mycket bra förslag

Egen reflektion

44. Finns det något att tillägga eller någon kommentar till enkäten? Kanske något du tycker bör belysas som jag missat att fråga om (ej obligatoriskt).

7d. Reliabilitetstest och indexskapande

För att testa tillitsindexets reliabilitet använda jag mig utav Cronbach's Alpha där värde 1 motsvarar hög och 0 motsvarar låg reliabilitet. En vanlig tumregel brukar vara att indexet åtminstone skall uppnå 0,700 för att motsvara förväntningar. Detta är alltså ett test som undersöker ifall höga svar på det ena påståendet också följs av höga svar på resterande påståenden. Samtidigt är jag inte ute efter att svaren måste korrelera med varandra utan snarare att sammanställa dessa resultat för att få en mer realistisk bild av hur individen faktiskt känner tillit till resterande lärarkår. Testet ger ett resultat på 0,87 vilket till synes är bra ur ett reliabilitetsperspektiv. Om variabeln välvillig tas bort från indexet kommer resultatet förändras till 0,874, men med tanke den optimala gränsen redan är passerad samt att jag är beroende av alla påståenden kommer den inte att tas bort.

Indexvariabeln komponeras sedan genom formeln:

$$\frac{((valvillig2 + formaga2 + integritet2 + forutsagbarhet2) - 4)}{32} = tillit2$$

Genom att addera variablerna får indexet ett minimumvärde på 4 och ett maximumvärde på 36. Att sedan subtrahera med 4 innebär att indexet istället går från 0–32 och att slutligen dividera med 32 leder till att indexet nu sträcker sig mellan 0–1.

Cronbach's Alpha gjordes även på påståendena kring oro för sin autonoma position samt rivalitet på arbetsplatsen. Svaren i anslutning till variabeln oro påvisade resultatet 0,883 och svaren i relation till rivalitet visade värdet 0,849 vilket innebär att båda är godkända i enlighet med testet. Därefter komponerades indexvariablerna genom formlerna:

$$\frac{((oro1 + oro2) - 2)}{16} = oroindex$$

$$\frac{((rivalitet1 + rivalitet2) - 2)}{16} = rivalitetindex$$

På samma vis som tidigare adderas variablerna ihop vilket, i dessa fall, resulterar i ett index med 2 som minimumvärde och 18 som maximumvärde. Att sedan subtrahera med 2 skapar ett

index som går mellan värdena 0–16 och att dividera med 16 leder till ett index som varierar mellan 0 och 1.

Övrig beskrivning av effekterna med interaktioner:

μ anger effekten av oro hos individer som jobbar på en mellanstor skola, ρ anger effekten av rivalitet hos individer som jobbat på en mellanstor skola och σ anger effekten av tillit till lärarkåren hos en individ som jobbar på en mellanstor skola τ anger effekten av oro hos individer som jobbar på en stor skola, η anger effekten av rivalitet hos individer som jobbar på en stor skola och ω anger effekten av tillit till lärarkåren hos en individ som jobbar på en stor skola.

7e. Tabeller

1. Deskriptiv statistik – Variabler till de direkta frågorna.

Deskriptiv statistik

VARIABLER	(1) Antal	(2) Medelvärde	(3) Standard- avvikelse	(4) Min	(5) Max
Attityd gentemot förstelärarysreformen	1,105	4,68	2,496	1	9
Oro för sin autonomi	1,105	2.33	2.013	1	9
Rivalitet på arbetsplatsen	1,105	5.57	2.848	1	9
Tillit till lärarkåren	1,105	7.82	1.059	1	9
Kön	1,101	0.75	0.430	0	1
Arbetade år som lärare	1,105	4.10	2.159	1	9
Förstelärare	1,105	0.26	0.437	0	1
Uppväxt	1,105	0.48	0.500	0	1
Liten skola	1,105	0.24	0,429	0	1
Mellanstor skola	1,105	0.52	0.500	0	1
Stor skola	1,105	0.23	0.423	0	1
Valid N	1,101				

2. Attityd – Oro (index)

Beroende variabel: Attityd gentemot förstelärarysreformen

VARIABLER	(1) OLS	(2) OLS	(3) OLS	(4) OLS	(5) OLS	(6) OLS
Oro (index)	-0.340 (0.360)	-0.375 (0.363)	-0.452 (0.357)	-0.051 (0.330)	-0.332 (0.361)	-0.175 (0.325)
Kvinna		0.172 (0.175)				0.210 (0.156)
Antal år lärare			-0.171*** (0.034)			-0.217*** (0.031)
Förstelärare				2.335*** (0.157)		2.451*** (0.155)
Uppväxt					-0.088 (0.150)	-0.126 (0.135)
Konstant	4.730*** (0.090)	4.604*** (0.160)	5.447*** (0.170)	4.090*** (0.093)	4.771*** (0.114)	4.870*** (0.204)
Observationer	1105	1101	1105	1105	1105	1101
R-squared	0.001	0.002	0.023	0.167	0.001	0.207

Standard errors in parentheses
 *** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Oro(index) är en indexvariabel som ämnar mäta; oro för sin autonoma position. Kvinna, Förstelärare och Uppväxt är dummyvariabler som visar effekten av att vara kvinna, förstelärare och uppväxt på landsbygd/liten tätort. Antal år lärare är en intervallvariabel som visar effekten av hur länge man jobbat som lärare mätt i femårsintervall.

3. Attityd – Rivalitet (index)

Beroende variabel: Attityd gentemot förstelärarreformen

VARIABLER	(1) OLS	(2) OLS	(3) OLS	(4) OLS	(5) OLS	(6) OLS
Rivalitet (index)	-1.380*** (0.277)	-1.395*** (0.277)	-1.299*** (0.275)	-1.452*** (0.252)	-1.389*** (0.277)	-1.365*** (0.248)
Kvinna		0.185 (0.173)				0.222 (0.154)
Antal år lärare			-0.158*** (0.034)			-0.206*** (0.031)
Förstelärare				2.353*** (0.155)		2.464*** (0.152)
Uppväxt					-0.122 (0.149)	-0.154 (0.133)
Konstant	5.651*** (0.208)	5.523*** (0.245)	6.243*** (0.42)	5.097*** (0.192)	5.717*** (0.222)	5.761*** (0.257)
Observationer	1105	1101	1105	1105	1105	1101
R-squared	0.022	0.023	0.041	0.192	0.023	0.228

Standard errors in parentheses
 *** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Rivalitet(index) är en indexvariabel som ämnar mäta; rivalitet på arbetsplatsen. Kvinna, Förstelärare och Uppväxt är dummyvariabler som visar effekten av att vara kvinna, förstelärare och uppväxt på landsbygd/liten tätort. Antal år lärare är en intervallvariabel som visar effekten av hur länge man jobbat som lärare mätt i femårsintervall.

4. Attityd – Tillit (index)

Beroende variabel: Attityd gentemot förstelärarreformen

VARIABLER	(1) OLS	(2) OLS	(3) OLS	(4) OLS	(5) OLS	(6) OLS
Tillit (index)	0.748 (0.664)	0.610 (0.668)	0.792 (0.657)	1.015* (0.606)	0.737 (0.665)	0.899 (0.597)
Kvinna		0.159 (0.176)				0.188 (0.157)
Antal år lärare			-0.169*** (0.034)			-0.217*** (0.031)
Förstelärare				2.344*** (0.157)		2.462*** (0.154)
Uppväxt					-0.089 (0.150)	-0.123 (0.134)
Konstant	4.071*** (0.549)	4.064*** (0.556)	4.728*** (0.560)	3.250*** (0.504)	4.123*** (0.556)	4.121*** (0.518)
Observationer	1105	1101	1105	1105	1105	1101
R-squared	0.001	0.002	0.023	0.170	0.001	0.208

Standard errors in parentheses
 *** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tillit(index) är en indexvariabel som ämnar mäta; tillit till lärarkåren. Kvinna, Förstelärare och Uppväxt är dummyvariabler som visar effekten av att vara kvinna, förstelärare och uppväxt på landsbygd/liten tätort. Antal år lärare är en intervallvariabel som visar effekten av hur länge man jobbat som lärare mätt i femårsintervall.

5. Attityd - Oro

Beroende variabel: Attityd gentemot förstelärarreformen

VARIABLER	(1) OLS	(2) OLS	(3) OLS	(4) OLS	(5) OLS	(6) OLS
Oro	-0.306*** (0.036)	-0.309*** (0.036)	-0.297*** (0.036)	-0.247*** (0.034)	-0.306*** (0.036)	-0.235*** (0.033)
Kvinna		0.088 (0.170)				0.144 (0.153)
Antal år lärare			-0.154*** (0.033)			-0.202*** (0.031)
Förstelärare				2.196*** (0.154)		2.315*** (0.152)
Uppväxt					-0.106 (0.146)	-0.136 (0.132)
Konstant	5.359*** (0.111)	5.335*** (0.174)	6.007*** (0.173)	4.694*** (0.114)	5.447*** (0.132)	5.421*** (0.210)
Observationer	1105	1101	1105	1105	1105	1101
R-squared	0.061	0.063	0.079	0.205	0.061	0.242

Standard errors in parentheses
 *** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Oro är en variabel som ämnar mäta; oro för sin autonoma position. Kvinna, Förstelärare och Uppväxt är dummyvariabler som visar effekten av att vara kvinna, förstelärare och uppväxt på landsbygd/liten tätort. Antal år lärare är en intervallvariabel som visar effekten av hur länge man jobbat som lärare mätt i femårsintervall.

6. Attityd - Rivalitet

Beroende variabel: Attityd gentemot förstelärarreformen

VARIABLER	(1) OLS	(2) OLS	(3) OLS	(4) OLS	(5) OLS	(6) OLS
Rivalitet	-0.386*** (0.024)	-0.390*** (0.024)	-0.375*** (0.024)	-0.355*** (0.022)	-0.386*** (0.024)	-0.339*** (0.022)
Kvinna		0.302* (0.157)				0.311** (0.142)
Antal år lärare			-0.089*** (0.032)			-0.140*** (0.029)
Förstelärare				2.114*** (0.141)		2.202*** (0.141)
Uppväxt					-0.048 (0.135)	-0.081 (0.122)
Konstant	6.837*** (0.148)	6.634*** (0.186)	7.140*** (0.183)	6.120*** (0.144)	6.859*** (0.161)	6.290*** (0.205)
Observationer	1105	1101	1105	1105	1105	1101
R-squared	0.194	0.199	0.200	0.330	0.194	0.350

Standard errors in parentheses
 *** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Rivalitet är en indexvariabel som ämnar mäta; rivalitet på arbetsplatsen. Kvinna, Förstelärare och Uppväxt är dummyvariabler som visar effekten av att vara kvinna, förstelärare och uppväxt på landsbygd/liten tätort. Antal år lärare är en intervallvariabel som visar effekten av hur länge man jobbat som lärare mätt i femårsintervall.

7. Attityd - Tillit

Beroende variabel: Attityd gentemot förstelärarreformen

VARIABLER	(1) OLS	(2) OLS	(3) OLS	(4) OLS	(5) OLS	(6) OLS
Tillit	0.129** (0.071)	0.119* (0.071)	0.138** (0.070)	0.127** (0.065)	0.129* (0.071)	0.125** (0.064)
Kvinna		0.160 (0.175)				0.197 (0.156)
Antal år lärare			-0.170*** (0.034)			-0.218*** (0.031)
Förstelärare				2.336*** (0.157)		2.455*** (0.154)
Uppväxt					-0.094 (0.150)	-0.129 (0.134)
Konstant	3.678*** (0.559)	3.628*** (0.571)	4.302*** (0.568)	3.092*** (0.512)	3.723*** (0.564)	3.881*** (0.526)
Observationer	1105	1101	1105	1105	1105	1101
R-squared	0.003	0.003	0.025	0.170	0.003	0.209

Standard errors in parentheses
*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tillit är en variabel som ämnar mäta; tillit till lärarkåren. Kvinna, Förstelärare och Uppväxt är dummyvariabler som visar effekten av att vara kvinna, förstelärare och uppväxt på landsbygd/liten tätort. Antal år lärare är en intervallvariabel som visar effekten av hur länge man jobbat som lärare mätt i femårsintervall.

8. Attityd – Oro/Rivalitet/Tillit

Beroende variabel: Attityd gentemot förstelärarreformen

VARIABLER	(1) OLS	(2) OLS	(3) OLS	(4) OLS
Oro	-0.235*** (0.033)			-0.079*** (0.033)
Rivalitet		-0.339*** (0.022)		-0.319*** (0.023)
Tillit			0.125** (0.064)	0.028 (0.058)
Kvinna	0.144 (0.153)	0.311** (0.142)	0.197 (0.156)	0.279** (0.142)
Antal år lärare	-0.202*** (0.031)	-0.140*** (0.029)	-0.218*** (0.031)	-0.140*** (0.029)
Förstelärare	2.315*** (0.152)	2.202*** (0.141)	2.455*** (0.154)	2.169*** (0.141)
Uppväxt	-0.136 (0.132)	-0.081 (0.122)	-0.129 (0.134)	-0.087 (0.122)
Konstant	5.421*** (0.210)	6.290*** (0.205)	3.881*** (0.526)	6.276*** (0.508)
Observationer	1101	1101	1101	1101
R-squared	0.242	0.350	0.209	0.354

Standard errors in parentheses
*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Oro, Rivalitet och Tillit är indexvariabler som är ämnade att mäta; oro för sin autonoma position, rivalitet på arbetsplatsen samt tillit till lärarkåren. Kvinna, Förstelärare och Uppväxt är dummyvariabler som visar effekten av att vara kvinna, förstelärare och uppväxt på landsbygd/liten tätort. Antal år lärare är en intervallvariabel som visar effekten av hur länge man jobbat som lärare mätt i femårsintervall.

9. Attityd – Interaktion oro (index)

Beroende variabel: Attityd gentemot förstelärarreformen

VARIABLER	(1) OLS	(2) OLS	(3) OLS	(4) OLS	(5) OLS	(6) OLS
Litenskola	-0.003 (0.260)	-0.020 (0.261)	0.076 (0.258)	0.139 (0.237)	0.010 (0.261)	0.250 (0.234)
mellanskola	0.152 (0.223)	0.148 (0.224)	0.192 (0.221)	0.288 (0.204)	0.151 (0.223)	0.342* (0.200)
Oro(index)* Litenskola	-0.435 (0.742)	-0.438 (0.742)	-0.695 (0.736)	-0.223 (0.677)	-0.424 (0.743)	-0.531 (0.663)
Oro(index)* Mellanskola	-0.107 (0.495)	-0.217 (0.499)	-0.171 (0.490)	0.198 (0.452)	-0.093 (0.496)	0.047 (0.446)
Oro(index)* Storskola	-0.790 (0.745)	-0.687 (0.753)	-0.869 (0.737)	-0.455 (0.679)	-0.797 (0.745)	-0.347 (0.671)
Kvinna		0.159 (0.176)				0.173 (0.157)
Antal år lärare			-0.174*** (0.035)			-0.221*** (0.031)
Förstelärare				2.351*** (0.157)		2.470*** (0.155)
Uppväxt					-0.083 (0.152)	-0.128 (0.136)
Konstant	4.651*** (0.185)	4.542*** (0.219)	5.339*** (0.229)	3.901*** (0.176)	4.687*** (0.197)	4.672*** (0.241)
Observationer	1105	1101	1105	1105	1105	1101
R-squared	0.003	0.004	0.026	0.172	0.004	0.211

Standard errors in parentheses
*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Litenskola och Mellanskola är huvudeffekter av skolyper där Storskola är referenskategori. Kvinna, Förstelärare och Uppväxt är dummyvariabler som visar effekten av att vara kvinna, förstelärare och uppväxt på landsbygd/liten tätort. Antal år lärare är en intervallvariabel som visar effekten av hur länge man jobbat som lärare mätt i femårsintervall. Resterande variabler är interaktioner mellan indexvariabeln som ämnar mäta oro för sin autonoma position och dummyvariablerna för storlek på skola.

10. Attityd – Interaktion rivalitet (index)

Beroende variabel: Attityd gentemot förstelärarreformen

VARIABLER	(1) OLS	(2) OLS	(3) OLS	(4) OLS	(5) OLS	(6) OLS
Litenskola	0.278 (0.559)	0.276 (0.598)	0.522 (0.595)	0.602 (0.544)	0.290 (0.599)	0.954* (0.534)
Mellanskola	0.322 (0.530)	0.344 (0.531)	0.366 (0.525)	0.933 (0.483)	0.322 (0.530)	1.039** (0.473)
Rivalitet(index)* Litenskola	-1.588*** (0.542)	-1.601*** (0.542)	-1.703*** (0.537)	-1.511*** (0.492)	-1.589*** (0.542)	-1.673*** (0.481)
Rivalitet(index)* Mellanskola	-1.348*** (0.390)	-1.393*** (0.392)	-1.189*** (0.388)	-1.673*** (0.355)	-1.356*** (0.390)	-1.531*** (0.350)
Rivalitet(index)* Storskola	-1.191*** (0.574)	-1.157*** (0.574)	-1.032* (0.570)	-0.845 (0.522)	-1.202** (0.574)	-0.584 (0.512)
Kvinna		0.180 (0.175)				0.199 (0.155)
Antal år lärare			-0.162*** (0.034)			-0.211*** (0.031)
Förstelärare				2.381*** (0.155)		2.495*** (0.153)
Uppväxt					-0.108 (0.150)	-0.147 (0.134)
Konstant	5.406*** (0.443)	5.273*** (0.460)	5.924*** (0.452)	4.443*** (0.407)	5.460*** (0.449)	4.993*** (0.429)
Observationer	1105	1101	1105	1105	1105	1101
R-squared	0.024	0.025	0.043	0.196	0.025	0.233

Standard errors in parentheses
*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Litenskola och Mellanskola är huvudeffekter av skolyper där Storskola är referenskategori. Kvinna, Förstelärare och Uppväxt är dummyvariabler som visar effekten av att vara kvinna, förstelärare och uppväxt på landsbygd/liten tätort. Antal år lärare är en intervallvariabel som visar effekten av hur länge man jobbat som lärare mätt i femårsintervall. Resterande variabler är interaktioner mellan indexvariabeln som ämnar rivalitet på arbetsplatsen och dummyvariablerna för storlek på skola.

11. Attityd – Interaktion tillit (index)

Beroende variabel: Attityd gentemot förstelärarreformen

VARIABLER	(1) OLS	(2) OLS	(3) OLS	(4) OLS	(5) OLS	(6) OLS
Litenskola	-0.661 (1.697)	-0.750 (1.701)	-1.061 (1.681)	0.097 (1.547)	-0.661 (1.698)	-0.554 (1.517)
Mellanskola	-0.281 (1.464)	-0.306 (1.469)	-0.658 (1.450)	0.575 (1.335)	-0.305 (1.465)	-0.015 (1.311)
Tillit(index)* Litenskola	1.052 (1.340)	0.984 (1.469)	1.214 (1.326)	1.229 (1.221)	1.034 (1.341)	1.349 (1.196)
Tillit(index)* Mellanskola	0.851 (0.884)	0.702 (0.889)	0.976 (0.875)	0.922 (0.805)	0.848 (0.884)	0.926 (0.792)
Tillit(index)* Storskola	0.851 (1.548)	0.067 (1.663)	-0.182 (1.534)	1.166 (1.412)	0.172 (1.550)	0.419 (1.387)
Kvinna		0.142 (0.177)				0.148 (0.158)
Antal år lärare			-0.172*** (0.035)			-0.221*** (0.031)
Förstelärare				2.361*** (0.157)		2.479*** (0.154)
Uppväxt					-0.079 (0.152)	-0.121 (0.136)
Konstant	4.376*** (1.271)	4.407*** (1.279)	5.366*** (1.272)	2.888** (1.162)	4.438*** (0.558)	4.295*** (1.161)
Observationer	1105	1101	1105	1105	1105	1101
R-squared	0.003	0.004	0.025	0.174	0.004	0.213

Standard errors in parentheses
*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Litenskola och Mellanskola är huvudeffekter av skolyper där Storskola är referenskategori. Kvinna, Förstelärare och Uppväxt är dummyvariabler som visar effekten av att vara kvinna, förstelärare och uppväxt på landsbygd/liten tätort. Antal år lärare är en intervallvariabel som visar effekten av hur länge man jobbat som lärare mätt i femårsintervall. Resterande variabler är interaktioner mellan indexvariabeln som ämnar mäta tillit till lärarkåren och dummyvariablerna för storlek på skola.

12. Attityd – Interaktion oro

Beroende variabel: Attityd gentemot förstelärarreformen

VARIABLER	(1) OLS	(2) OLS	(3) OLS	(4) OLS	(5) OLS	(6) OLS
Litenskola	-0.297 (0.322)	-0.319 (0.323)	-0.281 (0.319)	-0.107 (0.296)	-0.283 (0.323)	-0.091 (0.291)
Mellanskola	0.116 (0.275)	0.111 (0.275)	0.145 (0.272)	0.243 (0.253)	0.113 (0.275)	0.266 (0.248)
Oro* Litenskola	-0.212*** (0.072)	-0.211*** (0.071)	-0.195*** (0.071)	-0.177*** (0.066)	-0.212*** (0.072)	-0.151*** (0.064)
Oro* Mellanskola	-0.324*** (0.052)	-0.331*** (0.052)	-0.316*** (0.052)	-0.255*** (0.048)	-0.324*** (0.052)	-0.248*** (0.047)
Oro* Storskola	-0.359*** (0.071)	-0.358*** (0.071)	-0.356*** (0.071)	-0.293*** (0.066)	-0.361*** (0.071)	-0.287*** (0.064)
Kvinna		0.075 (0.171)				0.107 (0.154)
Antal år lärare			-0.158*** (0.034)			-0.206*** (0.031)
Förstelärare				2.207*** (0.155)		2.328*** (0.152)
Uppväxt					-0.106 (0.147)	-0.143 (0.133)
Konstant	5.402*** (0.227)	5.361*** (0.258)	6.008*** (0.173)	4.582*** (0.217)	5.452*** (0.238)	5.345*** (0.271)
Observationer	1105	1101	1105	1105	1105	1101
R-squared	0.064	0.066	0.083	0.211	0.065	0.247

Standard errors in parentheses
*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Litenskola och Mellanskola är huvudeffekter av skolyper där Storskola är referenskategori. Kvinna, Förstelärare och Uppväxt är dummyvariabler som visar effekten av att vara kvinna, förstelärare och uppväxt på landsbygd/liten tätort. Antal år lärare är en intervallvariabel som visar effekten av hur länge man jobbat som lärare mätt i femårsintervall. Resterande variabler är interaktioner mellan variabeln som ämnar mäta oro för sin autonoma position och dummyvariablerna för storlek på skola.

13. Attityd – Interaktion Rivalitet

Beroende variabel: Attityd gentemot förstelärarreformen

VARIABLER	(1) OLS	(2) OLS	(3) OLS	(4) OLS	(5) OLS	(6) OLS
Litenskola	0.365 (0.445)	0.371 (0.444)	0.395 (0.443)	0.321 (0.405)	0.376 (0.446)	0.395 (0.401)
Mellanskola	0.283 (0.375)	0.326 (0.374)	0.307 (0.373)	0.351 (0.341)	0.285 (0.375)	0.433 (0.337)
Rivalitet* Litenskola	-0.406*** (0.048)	-0.409*** (0.048)	-0.395*** (0.048)	-0.360*** (0.044)	-0.406*** (0.048)	-0.345*** (0.043)
Rivalitet* Mellanskola	-0.387*** (0.033)	-0.396*** (0.033)	-0.376*** (0.033)	-0.356*** (0.030)	-0.387*** (0.033)	-0.345*** (0.030)
Rivalitet* Storskola	-0.361*** (0.050)	-0.354*** (0.050)	-0.350*** (0.050)	-0.341*** (0.046)	-0.360*** (0.050)	-0.314*** (0.045)
Kvinna		0.302 (0.159)				0.288** (0.143)
Antal år lärare			-0.090*** (0.032)			-0.143*** (0.029)
Förstelärare				2.127*** (0.142)		2.215*** (0.141)
Uppväxt					-0.053 (0.137)	-0.090 (0.123)
Konstant	6.595*** (0.317)	6.368*** (0.337)	6.884*** (0.332)	5.845*** (0.293)	6.616*** (0.322)	6.087*** (0.323)
Observationer	1105	1101	1105	1105	1105	1101
R-squared	0.195	0.199	0.201	0.332	0.195	0.352

Standard errors in parentheses
*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Litenskola och Mellanskola är huvudeffekter av skolyper där Storskola är referenskategori. Kvinna, Förstelärare och Uppväxt är dummyvariabler som visar effekten av att vara kvinna, förstelärare och uppväxt på landsbygd/liten tätort. Antal år lärare är en intervallvariabel som visar effekten av hur länge man jobbat som lärare mätt i femårsintervall. Resterande variabler är interaktioner mellan variabeln som ämnar mäta rivalitet på arbetsplatsen och dummyvariablerna för storlek på skola.

14. Attityd – Interaktion Tillit

Beroende variabel: Attityd gentemot förstelärarreformen

VARIABLER	(1) OLS	(2) OLS	(3) OLS	(4) OLS	(5) OLS	(6) OLS
Litenskola	-1.668 (1.723)	-1.781 (1.730)	-1.938 (1.705)	-0.928 (1.571)	-1.680 (1.723)	-1.487 (1.541)
Mellanskola	0.124 (1.430)	0.043 (1.440)	-0.132 (1.416)	0.496 (1.304)	0.107 (1.431)	-0.034 (1.283)
Tillit* Litenskola	0.292* (0.151)	0.289* (0.151)	0.312** (0.150)	0.248* (0.138)	0.293* (0.151)	0.268** (0.135)
Tillit* Mellanskola	0.094 (0.094)	0.086 (0.095)	0.111 (0.093)	0.097 (0.086)	0.094 (0.094)	0.109 (0.084)
Tillit* Storskola	0.078 (0.156)	0.064 (0.157)	0.057 (0.154)	0.111 (0.142)	0.076 (0.156)	0.053 (0.140)
Kvinna		0.143 (0.177)				0.154 (0.157)
Antal år lärare			-0.173*** (0.034)			-0.222*** (0.031)
Förstelärare				2.349*** (0.157)		2.469*** (0.154)
Uppväxt					-0.085 (0.152)	-0.129 (0.136)
Konstant	3.932*** (1.225)	3.962*** (1.242)	4.776*** (1.223)	2.970*** (1.119)	3.988*** (1.230)	4.231*** (1.121)
Observationer	1105	1101	1105	1105	1105	1101
R-squared	0.007	0.007	0.029	0.175	0.007	0.215

Standard errors in parentheses
*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Litenskola och Mellanskola är huvudeffekter av skolyper där Storskola är referenskategori. Kvinna, Förstelärare och Uppväxt är dummyvariabler som visar effekten av att vara kvinna, förstelärare och uppväxt på landsbygd/liten tätort. Antal år lärare är en intervallvariabel som visar effekten av hur länge man jobbat som lärare mätt i femårsintervall. Resterande variabler är interaktioner mellan variabeln som ämnar mäta tillit till lärarkåren och dummyvariablerna för storlek på skola.

15. Attityd – Interaktion Oro/Rivalitet/Tillit

Beroende variabel: Attityd gentemot förstelärrerformen

VARIABLER	(1) OLS	(2) OLS	(3) OLS	(4) OLS
Litenskola	-0.091 (0.291)	0.395 (0.401)	-1.487 (1.541)	-1.218 (1.519)
Mellanskola	0.266 (0.248)	0.433 (0.337)	-0.034 (1.283)	-0.329 (1.248)
Oro*	-0.151*** (0.064)			-0.003 (0.064)
Litenskola				
Oro*	-0.248*** (0.047)			-0.061 (0.048)
Mellanskola				
Oro*	-0.287*** (0.064)			-0.185*** (0.063)
Storskola				
Rivalitet*		-0.345*** (0.043)		-0.339*** (0.046)
Litenskola				
Rivalitet*		-0.345*** (0.030)		-0.327*** (0.032)
Mellanskola				
Rivalitet*		-0.314*** (0.045)		-0.275*** (0.047)
Storskola				
Tillit*			0.268** (0.135)	0.126 (0.125)
Litenskola				
Tillit*			0.109 (0.084)	0.029 (0.078)
Mellanskola				
Tillit*			0.053 (0.140)	-0.046 (0.128)
Storskola				
Kvinna	0.107 (0.154)	0.288*** (0.143)	0.154 (0.157)	0.249* (0.144)
Antal år lärare	-0.206*** (0.031)	-0.143*** (0.029)	-0.222*** (0.031)	-0.146*** (0.029)
Förstelärare	2.328*** (0.152)	2.215*** (0.141)	2.469*** (0.154)	2.174*** (0.141)
Uppväxt	-0.143 (0.133)	-0.090 (0.123)	-0.129 (0.136)	-0.108 (0.123)
Konstant	5.345*** (0.271)	6.087*** (0.323)	4.231*** (1.121)	6.723*** (1.085)
Observationer	1101	1101	1101	1101
R-squared	0.247	0.352	0.215	0.359

Standard errors in parentheses
 *** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Litenskola och Mellanskola är huvudeffekter av skoltyper där Storskola är referenskategori. Kvinna, Förstelärare och Uppväxt är dummyvariabler som visar effekten av att vara kvinna, förstelärare och uppväxt på landsbygd/liten tätort. Antal år lärare är en intervallvariabel som visar effekten av hur länge man jobbat som lärare mätt i femårsintervall. Resterande variabler är interaktioner mellan variablerna som baseras på de mer direkta frågorna och dummyvariablerna för storlek på skola.